

Úroveň grafomotoriky u dětí předškolního věku

Dana Válková

Bakalářská práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Dana Válková

Osobní číslo: H140540

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy

Forma studia: prezenční

Téma práce: Úroveň grafomotoriky u dětí předškolního věku

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury z oblasti diagnostiky dítěte předškolního věku.

Příprava empirické části, stanovení cílů výzkumu a výzkumných otázek.

Realizace kvantitativního výzkumu metodou testování.

Zpracování a vyhodnocování získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi mateřských škol.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. Školní zralost: Co by mělo umět dítě před vstupem do školy. Brno: Computer Press, a.s., 2010. ISBN 978-80-251-2569-4.

BERK, Laura E. a Adena Beth MEYERS. Infants, children, and adolescents. Eighth edition. Boston: Pearson, 2016. Always learning. ISBN 978-0-13-393673-5.

DOLEŽALOVÁ, Jana. Rozvoj grafomotoriky v projektech. Praha: Portál, s. r. o., 2010. ISBN 978-80-7367-693-3.

LIPNICKÁ, Milena. Rozvoj grafomotoriky a podpora psaní: Preventivní program, který pomáhá předcházet vzniku dysgrafie. Praha: Portál, s. r. o., 2007. ISBN 978-80-7367-244-7.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie: Dětství a dospívání. 2. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Iva Žáková**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **25. listopadu 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2017**

Ve Zlíně dne 25. listopadu 2016

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 12.12.2016

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce je teoreticko-empirického charakteru. Teoretická část se zaměřuje na charakteristické rysy dítěte předškolního věku. Rovněž popisuje školní zralost, její znaky a následnou diagnostiku. Dále se zabývá jedním ze základních znaků školní zralosti, a to grafomotorikou, jejím vývojem, správnými pracovními návyky při psaní a následnými nedostatky v této oblasti. Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit úroveň grafomotoriky u dětí předškolního věku. Empirická část práce se věnuje kvantitativně orientovanému výzkumu, který byl realizován prostřednictvím Jiráskova testu s dětmi předškolního věku. Následně vyhodnotíme výsledky, ve kterých komparujeme úroveň grafomotoriky v logopedických a běžných třídách. Z výzkumného šetření vyplývá, že děti z logopedických tříd jsou na menší úrovni v oblasti grafomotoriky než děti z běžných tříd mateřských škol. Dívky jsou na větší úrovni v této oblasti než chlapci. Při posttestu děti dosáhly lepších výkonů než při pretestu. Při obou výzkumných šetřeních děti dosáhly kategorie „průměr“.

Klíčová slova: předškolní období, školní zralost, grafomotorika, laterality

ABSTRACT

The Bachelor Thesis is based on theory and empirical research. Theoretical part is focused on characteristic features of pre-school aged children. It also describes school maturity, its features and subsequent diagnosis. It also deals with one of the basic features of school maturity, which is graphomotorical skills, its development, correct work habits while writing and subsequent imperfections in this field. The main purpose of the research was to find out the level of graphomotorical skills of pre-school aged children. Empirical part of the thesis is dedicated to quantitatively oriented research that was implemented by “Jiráskův test” with pre-school aged children. Afterwards, the results, in which the level of graphomotorical skills in logopedic and common classrooms are compared, are evaluated. From the research survey follows that the children in logopedic classrooms have the lower level of graphomotorical skills than the children in common nursery schools. It shows that girls are in this field better than boys. The children had better results in posttest than in pretest. During both research surveys the children reached the “average” category.

Keywords: pre-school period, school maturity, graphomotorical skills, laterality

Poděkování:

Touto cestou bych chtěla především poděkovat paní Mgr. Ivě Žákové za podnětné a cenné rady, připomínky a vstřícný přístup při konzultacích k bakalářské práci. Dále bych také ráda poděkovala za její odborné vedení, čas a trpělivost, se kterou se mi v průběhu vypracování bakalářské práce věnovala.

Velké poděkování patří i paní Mgr. Iloně Kočvarové, PhD., za cenné rady ohledně zpracování dat.

Ráda bych také poděkovala všem učitelům a dětem z mateřských škol, které se zapojili do mého výzkumného šetření a zasloužili se o vyplnění 78 Jiráskových testů, které se staly podkladem pro praktickou část bakalářské práce.

Závěrem bych chtěla poděkovat svým rodičům, sourozenci, příbuzným a přátelům, kteří mi byli velkou oporou v průběhu celého mého studia.

Prohlášení:

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1 CHARAKTERISTIKA VÝVOJE DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	10
1.1 KOGNITIVNÍ VÝVOJ	10
1.2 MOTORICKÝ A TĚLESNÝ VÝVOJ.....	12
1.3 SOCIÁLNÍ A EMOCIONÁLNÍ VÝVOJ	13
2 ŠKOLNÍ ZRALOST	15
2.1 ZNAKY ŠKOLNÍ ZRALOSTI.....	15
2.1.1 Tělesná (fyzická) zralost	15
2.1.2 Psychická (kognitivní, poznávací) zralost.....	17
2.1.3 Emocionální a sociální zralost	18
2.2 DIAGNOSTIKA ŠKOLNÍ ZRALOSTI.....	19
3 GRAFOMOTORIKA U DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	21
3.1 VÝVOJ GRAFOMOTORIKY	21
3.2 PRACOVNÍ NÁVYKY U KRESLENÍ A PSANÍ	23
3.2.1 Úchop psacího náčiní	23
3.2.2 Tlak psacího náčiní na podložku.....	23
3.2.3 Poloha těla u psaní a kreslení	24
3.3 NEDOSTATKY V OBLASTI GRAFOMOTORIKY	25
II PRAKTICKÁ ČÁST	26
4 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	27
4.1 CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	27
4.2 DRUH A METODA VÝZKUMU	27
4.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	27
4.4 REALIZACE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	28
5 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	29
5.1 KOMPARACE LOGOPEDICKÉ A BĚŽNÉ TŘÍDY MŠ - I. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	29
5.2 KOMPARACE LOGOPEDICKÉ A BĚŽNÉ TŘÍDY MŠ – II. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	34
5.3 KOMPARACE DÍVEK A CHLAPCŮ - I. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	39
5.4 KOMPARACE DÍVEK A CHLAPCŮ – II. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	42
5.5 VYHODNOCENÍ DÍLČÍCH ÚKOLŮ	45
5.6 SOUHRNNÉ VYHODNOCENÍ JIRÁSKOVA TESTU.....	49
5.7 ZÁVĚRY Z VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	60
5.8 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	62
ZÁVĚR	63
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	64
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	66
SEZNAM GRAFŮ	67
SEZNAM TABULEK.....	68
SEZNAM PŘÍLOH.....	69

ÚVOD

V bakalářské práci se věnujeme tématu grafomotorika u dětí předškolního věku. Toto téma jsem si vybrala hlavně z důvodu, že mne tato problematika jako budoucí učitelku mateřské školy velmi zajímá. Myslím si, že pro mou budoucí práci, bude grafomotorika jedna ze stěžejních oblastí, kterou budu u dětí pozorovat a dále vhodným způsobem rozvíjet. Grafomotoriku považuji za velmi důležitou součást vývoje dětí již od nejujtějšího věku. Podstatným se mi jeví i to, aby učitelka zařazovala prvky grafomotoriky do výuky. Je důležité, aby věděla, jak ji správně rozvíjet. Při vhodném rozvoji grafomotoriky dochází totiž u dítěte k všestrannému rozvoji jeho osobnosti.

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit úroveň grafomotoriky u dětí předškolního věku. Cílem teoretické části práce je popsat problematiku týkající se grafomotoriky v předškolním věku dítěte. Teoretická část je rozdělena na 3 kapitoly. V první kapitole se zabýváme dítětem předškolního věku. Je zde zpracována kognitivní, motorická, sociální ale také emocionální oblast vývoje. Dále je v teoretické části ve 2. kapitole věnována pozornost školní zralosti. Popisujeme zde hlavní znaky školní zralosti a její následnou diagnostiku. Třetí kapitola více pojednává o jedné konkrétní oblasti školní zralosti, a to o grafomotorice. U ní se zabýváme jejím vývojem, nedostatky a pracovními návyky, jejichž dodržování je důležité při kreslení a psaní.

V praktické části bakalářské práce se věnujeme výzkumnému šetření, které probíhalo na bázi kvantitativního výzkumu prostřednictvím metody testu, jež byl prováděn s předškolními dětmi v logopedické třídě, ale také v běžné třídě mateřské školy. Výzkum probíhal v 8 mateřských školách se 78 dětmi. Cílem praktické části bakalářské práce je zjistit úroveň grafomotoriky u dětí předškolního věku. Dílčí cíle bakalářské práce, kterými se zabýváme v praktické části, se zaměřujeme na srovnání úrovně grafomotoriky u dětí v běžné třídě a v logopedické třídě, dále také na úroveň grafomotoriky u dívek a chlapců, a v neposlední řadě porovnáváme vývoj grafomotoriky u stejných dětí po třech měsících od prvního testování. Pokusíme se zde také stanovit závěry týkající se úrovně grafomotoriky u dětí předškolního věku a odpovíme na stanovené výzkumné otázky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CHARAKTERISTIKA VÝVOJE DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Předškolnímu období předchází tři důležitá období, a to novorozenecké, kojenecké a batolecí. Po předškolním období následuje mladší školní věk, starší školní věk, období pubescence, adolescence, dospělost a stáří. Označení předškolní věk mylně naznačuje, že se jedná o období „před školou“ - tedy před nástupem do základní školy. Ve skutečnosti se však jedná o období od 3 do 6-7 let. Dle Šmelové, Petrové, Souralové a kolektivu (2012), ho dělíme na dva mezníky, které jsou dané sociálním začleněním. Prvním mezníkem je nástup dítěte do mateřské školy (přibližně kolem 3. a 4. roku) a druhým je vstup na základní školu (po dovršení 6. let). Těsně před tímto nástupem dojde k mnoha mentálním a vývojovým změnám, které jsou důležité pro zvládnutí role žáka. V tomto období je dítě velmi aktivní, většinou si podněty opatřuje samo vlastním úsilím (Matějček, 2005). Nejčastější a nejpřirozenější činností je v tomto období hra. Berk (2016) uvádí, že období od 2 do 6 let nazýváme období hry, kdy je vhodné během ní podporovat všechny stránky dětského vývoje. Toto období se vyznačuje změnami v kognitivní, tělesné, sociální a emocionální oblasti.

1.1 Kognitivní vývoj

V předškolním období se tato oblast intenzivně vyvíjí. Poznávací neboli kognitivní procesy jsou orientované na okolní svět, ale také na chápání pravidel, které se v něm vyskytují. Dle Vašašové (2007), mají funkci poznávat, orientovat se a přizpůsobit se prostředí. Psychologie do nich řadí: vnímání, představivost, pozornost, myšlení, ale také čítí a paměť.

Vnímání

Vnímání řadíme mezi základní kognitivní procesy umožňující kontakt s okolním světem, ale také se sebou samotným. Dále umožňuje dítěti účelně jednat. V předškolním věku je vnímání nasměřované na to, co děti v daný moment upoutá. Většinou se jedná o vnímání neanalytické tedy o takové, ve kterém se dítě nezaměřuje na detaily. Podle Říčana (2009), má dvě stádia, a to stádium sensorické a syntetické. U sensorického neboli smyslového stádia jedinec přijímá informace z okolí na základě smyslových orgánů (čidel). Tato čidla jsou stimulována různými podněty – světelnými, tlakovými, zvukovými, tepelnými, ale také chemickými. „*Toto podráždění je pak vedeno po nervových drahách do mozku.*“ (Šmelová, Petrová, Souralová a kolektiv, 2012, s. 55) Výsledek tohoto procesu nazýváme čítí nebo také počítky. U stádia syntetického jsou počítky zpracovávány do větších částí – vjemů. Předpokladem pro rozvoj vnímání v předškolním věku je vyzrálость cévní nervové soustavy

a mozku. Děti mají tzv. celostní vnímání, které se na konci tohoto období mění na diferencované.

Představivost

Představivost má v předškolním období velmi harmonizující význam. Děti mají velmi bohatou představivost. Můžeme si všimnout individuálních rozdílů v této oblasti, které mohou přetrvávat až do období dospělosti. Dle Vágnerové (2004) se setkáváme s představami vzpomínkovými (paměťovými), fantazijními, smyslovými, a následně obecnými. Paměťové představy jsou takové, které vznikají na základě dříve vnímané skutečnosti. U fantazijních představ se jedná o obrazy něčeho nereálného. Tyto obrazy jedinec nikdy nevnímal. U smyslových představ převládají zrakové představy. Vágnerová (2004) uvádí, že na rozdíl od vjemu jsou představy více subjektivnější.

Pozornost

Pro úspěšný průběh všech kognitivních procesů je velmi důležitá pozornost. „*Pozornost je psychickou funkcí, která zaměřuje naše vědomí na určité objekty, situace, pocity apod.*“ (Šmelová, Petrová, Suralová a kolektiv, 2012, s. 58) Její nestálost v časných vývojových fázích je nepostradatelnou podmínkou k přijímání informací. Nervové buňky ještě nejsou dostatečně vyzrálé, a proto dítě není schopné ji dlouhodobě udržet. Dále také není schopno ji zaměřit na více aspektů současně, a to z důvodu nevyzrálosti CNS. Plháková (2003), zmiňuje dva typy pozornosti a to záměrnou (aktivní) a bezděčnou (pasivní). U záměrné pozornosti se vědomě soustředíme na nějakou situaci, objekt, činnost, pocit apod. U bezděčné je jedincova pozornost něčím upoutána, aniž by si to sám přál. Na počátku předškolního věku je ještě nestálá, ale postupem času se vytváří záměrná pozornost.

Myšlení

U dětí předškolního věku dochází v této oblasti k velkým vývojovým změnám. Dítě již opouští předpojmové (symbolické) myšlení a přechází na myšlení názorné (intuitivní). Myšlení je stále egocentrické (dítě se nedokáže vžít do jiné osoby). U dětí se setkáváme s konkretismem, znamená to, že jsou schopné vydedukovat závěry, závisující na názornosti. Ke konci předškolního věku se vyvíjí pojmové myšlení, kdy dítě zvládá myšlenkové operace, jako jsou analýza (rozdělení celku na části), syntéza (spojování jednotlivých prvků) a srovnávání. „*Piaget nazývá období od dvou do sedmi let předoperačním stadiem vývoje, neboť dítě ještě nechápe určitá pravidla, operace.*“ (in Šmelová, Petrová, Suralová a kolektiv, 2012, s. 61)

Paměť

„Soubor psychických procesů, umožňující vštípení (zapamatování), uchování, vybavení vjemů, poznatků, pohybů, zkušeností.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 1998, s. 161) Paměť je jedním z nejdůležitějších aspektů v procesu učení a vzdělávání. U dětí převládá mechanická paměť a rozvíjí se slovně logická. Kolem 5. roku se u dětí setkáváme se záměrnou pamětí, při které se snaží cíleně danou informaci zapamatovat. Podmínkou pro dlouhodobější zapamatování je opakování.

1.2 Motorický a tělesný vývoj

V předškolním období dochází k výrazným motorickým a tělesným změnám. Typická dětská baculatost, která se začala snižovat již v předchozím období, se zmenšuje i nadále. (Berk, 2016) Tělo se prodlužuje, rozšiřuje a páteř se rovná. (Berk, 2016) „*Koncem předškolního věku probíhá „perioda růstu“, mluvíme o období vytažlosti.*“ (Šmelová, Petrová, Suralová a kolektiv, 2012, s. 51) Vzniká nerovnoměrnost mezi růstem hlavy, trupu a končetin.

Děti jsou stále v pohybu. Důsledkem toho dochází ke zdokonalování v oblasti motoriky. Motorika je, dle Průchy, Walterové, Mareše (1998), souhrn pohybových schopností člověka. Můžeme jej rozdělit na hrubou a jemnou motoriku, přičemž k jejich velkému vývoji dochází právě v předškolním věku. Vhodné je ji rozvíjet při každodenních činnostech. Hrubá motorika zajišťuje mobilitu a dokonalost pohybů celého těla, což je velmi důležité pro rychlost, pružnost a odolnost při různých pohybových aktivitách dítěte. Jde například o skákání, běhání, prolézání, chůzi po schodech se střídáním nohou a manipulaci se sportovními pomůckami (házení a chytání míče). Na začátku předškolního období nejsou horní a dolní končetiny ještě koordinované, k součinnosti však dochází v jeho průběhu. (Berk, 2016) Na konci tohoto období začíná být motorika přesnější a cílenější. Děti zvládají činnosti vyžadující složité pohybové koordinace, jako například plavání, bruslení a jiné.

Rozvoj jemné motoriky se týká převážně obratnosti rukou a motoriky mluvidel. Tento vývoj je vzájemně provázán. Do motoriky mluvidel řadíme pohyb rtů, jazyka neboli orgány, které se podílejí na tvorbě mluvené řeči. „*Snížená pohyblivost mluvidel může být příčinou huhňavosti i nesprávného dýchání, kdy si dítě navykne dýchat pusou, ne nosem.*“ (Otevřelová, 2016, s. 116) Nezralost v této oblasti může být příčinou vzniku specifické poruchy řeči. Tato porucha se však diagnostikuje po 7. roce, jelikož až tehdy je řeč plně vyvinuta. Při logopedickém vyšetření se setkáváme také s tím, že logoped nebo logopedka

zjišťují úroveň kresby. Hlavním důvodem je, že nám kresba podá informace o stupni vývoje obratnosti a také nám pomůže při rozpoznávání příčiny řečových problémů.

U dětí se v oblasti jemné motoriky rukou trénuje uvolnění zápěstí, paží a předloktí, což je důležité pro kreslení a budoucí psaní. „*K rozvoji jemné motoriky docházíme postupně od velkých pohybů nebo od manipulace s většími předměty k menším pohybům a k ovládání malých předmětů.*“ (Doležalová, 2010, s. 37) Dále se zdokonaluje manuální zručnost. Po 4. roce se vyhraňuje lateralita, kolem 5. roku by již mělo dítě upřednostňovat levou nebo pravou ruku.

1.3 Sociální a emocionální vývoj

Na sociálním a emocionálním vývoji participuje několik faktorů, které můžeme rozdělit na ekonomické, sociokulturní podmínky, rodinné prostředí, zdravotní stav dítěte, osobnost dítěte, ale také úroveň mentálního vývoje. V předškolním období vznikají první přátelství. Kamarádství jsou však spíše nahodilá a nestálá. Děti mají rády pozornost svého okolí a nejvíce svých vrstevníků. „*Ve vztahu ke kamarádům dítě rozvíjí takové vlastnosti, kterým se souhrnně říká prosociální, tj. takové, které člověku umožňují začlenění do různých lidských skupiny, přijetí těmito skupinami a uplatnění v nich – družnost, solidarita, obětavost, tolerance, soucit, soustrast.*“ (Šmelová, Petrová, Suralová a kolektiv, 2012, s. 63) Děti se seznamují s novými lidmi, ale i přesto jsou pro ně rodiče a rodina velice důležitým aspektem. Vytváří dětem předpoklady pro správné začlenění do kolektivu (socializace). Rodina má také vliv na sociální a emoční vývoj dítěte. Rodiče jsou v tomto období vzorem pro děti, jelikož se učí nápodobou. Rodiče by se měli chovat k dětem tak, jak by si přáli, aby se děti chovaly k nim a k ostatním lidem. Není vhodné, aby dětem říkali něco a konali něco odlišného. Měli by si všimnout vhodného chování a dítě poté ocenit.

Děti se také učí rozeznávat různé emoce, vedoucí k obohacení vztahů s ostatními lidmi. „*Zdrojem citových zážitků dítěte je konkrétní činnost. Rozvíjí se smysl pro humor, dítě je rádo zábavným společníkem.*“ (Šmelová, Petrová, Suralová a kolektiv, 2012, s. 62) Dochází k rozvoji tzv. vyšších citů, mezi které řadíme mimo jiné sociální city, které se vyvíjí nejen ke vztahu k vrstevníkům, dospělým ale také k sobě samému. Dále zde patří intelektové neboli poznávací city projevující se radostí z něčeho nového (nových informací, věcí, zkušeností apod.). Etické cítění se rozvíjí v momentu, kdy dítě získává zkušenosti s tím, co je dobré, správné anebo naopak špatné nebo nesprávné. Mezi poslední, avšak neméně důležité vyšší city řadíme estetické city. Rozvíjíme je při vnímání hudby, čtení, výtvarných

činnostech, hrách apod., kdy dítěti umožňujeme vnímat krásu. Na vývoj těchto citů má velký vliv mimo jiné také vzor dospělého jedince.

2 ŠKOLNÍ ZRALOST

Školní připravenost a školní zralost jsou pojmy, které se často překrývají, jejich význam však stejný není. „*Kompetence, na jejichž rozvoji se ve větší míře podílí učení. Jejich úroveň vyjadřuje školní připravenost.*“ (Vágnerová, 2000, s. 136) „*O školní připravenosti hovoříme v souvislosti s výchovou a vlivem vnějšího prostředí, které vývoj předškoláka ovlivňují.*“ (Otevřelová, 2016, s. 5) Školní zralost je důležitá pro to, aby si dítě osvojilo roli žáka. Vágnerová (2000) uvádí, že jsou to kompetence, které závisí na zrání. Zjednodušeně tedy můžeme říci, že školní zralost je zralost CNS. Postihuje biologickou stránku jedince. Školní připravenost zahrnuje spíše vliv prostředí a výchovy.

První podnět k posouzení školní zralosti dávají učitelé, rodiče ale také pediatři. Po tomto kroku následuje důkladné pedagogicko-psychologické nebo lékařské vyšetření. Při kterém se zkoumá, zda je dítě schopné zvládnout požadavky potřebné ke studiu na základní škole.

2.1 Znaky školní zralosti

Prvním kritériem, které je důležité při určování školní zralosti, je dosažení šesti let do 31. srpna. Odborníci se při určení školní zralosti zabývají také fyzickou, psychickou a sociální zralostí.

2.1.1 Tělesná (fyzická) zralost

Oblast tělesné zralosti ve většině případů posuzuje dětský lékař, a to hlavně z toho důvodu, že má možnost sledovat vývoj dítěte od prenatálního období až do současnosti. V této oblasti se pediatr zabývá tím, zda dítě odpovídá růstem a fyzickými dispozicemi dítěti ve věku šesti let. Dále se setkáváme s tím, že k tělesné zralosti se vyjadřují i jiní odborníci, jako jsou psychologové či speciální pedagogové. Rozvoj této oblasti může být geneticky podmíněný. Také na ni má vliv strava, zdraví dítěte, rodina apod.

Fyzická vyzrállost by neměla být hlavním ukazatelem školní zralosti, ale i přesto je důležité ji brát v potaz. Do této oblasti řadíme: hrubou a jemnou motoriku, grafomotoriku, laterální ale také vizuomotoriku.

Motorika

V této oblasti se, dle Zähme (2005), zkoumá, jak je dítě schopné ovládat své tělo. „*Musejí být schopné zkoordinovat různé, z části neobvyklé pohyby a udržet přitom rovnováhu.*“ (Zähme, 2005, s. 145) Test v oblasti hrubé motoriky může obsahovat chůzi po špičkách, patách, stoj na jedné noze, chůze po tenké čáře, skoky snožmo apod. U dítěte sledujeme jistotu při pohybech, soustředěnost, ale také zda si umí samo pomoci nebo ji vyhledává někde jinde a v neposlední řadě si všímáme, jestli si cvik zlehčuje nebo naopak ztěžuje. U jemné motoriky se testuje mimo jiné také koordinace oka a ruky a obratnost rukou. U dětí můžeme při diagnostice využít střihání nůžkami podél čáry, skládání kostek, rozepínání a zapínání knoflíků, obmalovávání předem napsaných písmen a různé další aktivity.

Při posouzení tělesné vyspělosti se může používat tzv. filipínská míra. Ta spočívá v tom, že dítě rozpaží pravou ruku a zohne ji v loktu tak, aby předloktí leželo na temeni hlavy, a snaží se dotknout levého ušního boltce. Splnění této podmínky má však pouze orientační charakter, jelikož je důležité také dítě posoudit z psychického, sociálního a zdravotního hlediska.

Vizuomotorika

Vizuomotorika je kooperace zrakového vnímání a motoriky. Je vhodné, abychom každou oblast rozvíjeli jednotlivě. Nejprve rozvíjíme zrakové vnímání a poté až motoriku, kde spadá grafomotorika a jemná motorika. Vizuomotorika se zdokonaluje během celého dětství, aniž by si to děti uvědomovaly. Rozvíjí se při oblékání, stolování a jiných každodenních činnostech. „*Dobrá souhra zrakového vnímání a motoriky vytváří přirozeně předpoklad pro kreslení i psaní.*“ (Otevřelová, 2016, s. 121) Tzv. jednotažná cvičení, ve kterých je stanovena stopa kreslicího náčiní, slouží k posouzení dětské vizuomotoriky.

Grafomotorika

Při posuzování grafomotoriky sledujeme například to, jestli dítě správně sedí, kvalitu úchopu a správné držení psacího náčiní, pohyby rukou a prstů, uvolněnost ruky, plynulost pohybů, sklon čar, zaplnění plochy papíru apod. Více se této problematice věnujeme v kapitole „Grafomotorika“.

Lateralita

U dětí sledujeme lateralitu všech párových orgánů – nohou, rukou, očí ale také uší. „*Pro budoucího školáka je nejpodstatnější určení laterality oka a ruky.*“ (Otevřelová, 2016,

s. 122) Dítě v batolecím období nejprve používá obě ruce. Tomášková (2015) uvádí, že není vhodné mu dávat věci výhradně do jedné z rukou. Kolem 4. roku již dítě začíná upřednostňovat jeden z párových orgánů. Kutálková (2000) říká, že se setkáváme s tím, že dítě v předškolním věku střídá ruce. V 5 až 7 letech by mělo být vidět, který z párových orgánů dítě upřednostňuje, avšak plně vyhraněnou laterality má dítě až během 10. a 11. roku života. „*Při sledování činností za dominantní považujeme tu ruku, která vykonává pohyb.*“ (Bednářová, Šmardová, 2007, s. 6) Otevřelová (2016) uvádí, že dělíme laterality dle používání ruky na méně vyhraněnou pravorukost, vyhraněnou pravorukost, ambidextrii, vyhraněnou levorukost a méně vyhraněnou levorukost. Ambidextrie znamená, že jedinec s nevyhraněnou laterality má stejně obratné nebo neobratné obě horní končetiny. Dále ji dělíme, dle laterality oka a ruky na souhlasnou, zkříženou nebo neurčitou. (Otevřelová, 2016) U dítěte se souhlasnou laterality je dominantní jak pravá ruka, tak i pravé oko a u leváka naopak. U zkřížené laterality se kombinuje levá ruka s pravým okem anebo pravá ruka s levým okem. U neurčité laterality dítě nemá vyhraněnou dominanci oka a ruky. Při posuzování laterality sledujeme, do které ruky dítě bere předměty, anebo můžeme použít různé speciální testy.

2.1.2 Psychická (kognitivní, poznávací) zralost

V této oblasti je potřeba, dle Bednářové a Šmardové (2010), porovnat dítě z vývojového hlediska s vrstevníky. Sledujeme, zda za nimi zaostává nebo se vyvíjí stejně jako oni. U dětí s nedostatečně rozvinutou některou z oblastí, je většinou doporučen odklad školní docházky. Můžeme se setkat s níže uvedenými oblastmi, ve kterých dítě může zaostávat.

Řeč

Pro správný vývoj řeči je důležité mít dobře vyvinutý sluch a správně ovládat artikulační orgány. V předškolním věku rozvíjíme v této oblasti převážně aktivní slovní zásobu. Řeč by měla být již gramaticky správná. Dítě by mělo zvládnout povyprávět krátký příběh, sdělit své pocity, nálady a prožitky, ale také vhodně odpovědět na otázky, které mu byly položeny. „*Malá, jen účelová slovní zásoba a nedostatečná mluvní pohotovost – to jsou varující signály, protože je prokázáno, že rozvoj řeči je úzce propojen s rozvojem myšlení.*“ (Kutálková, 2014, s. 59) „*Úroveň řeči - komunikačních schopností předškolního dítěte je završením dlouhodobého zrání a učení, které je podmíněno a ovlivněno zejména: motorikou, vnímáním a sociálním prostředím.*“ (Bednářová, Šmardová, 2010, s. 25) Otevřelová (2016)

uvádí, že při problémech v oblasti řeči často dochází i k nezralosti v oblasti jemné a hrubé motoriky.

Zrakové vnímání

Zrakové vnímání dítě doprovází již od raného věku. Nejprve sleduje osoby následně předměty, které ho zaujmou. Postupem času se zrakové vnímání zdokonaluje. Dítě jej propojuje s motorikou, kdy objevuje své ruce, poté se sluchovým vnímáním, kdy se otáčí za zvukovým podnětem. Dítě pomocí zrakového vnímání a motoriky objevuje svět. Zrakové vnímání v určité míře ovlivňuje prostorové vnímání, rozvoj řeči, myšlení, vizuomotoriku a matematické představy.

Sluchové vnímání

Sluchové vnímání se stejně jako zrakové postupně zdokonaluje. V předškolním období má zásadní význam pro rozvoj řeči. Při nástupu do základní školy by mohly nastat problémy v oblasti čtení, psaní, ale také u zapamatování si informací. Při rozvoji a sledování sluchového vnímání postupujeme od jednodušších činností ke složitějším. Klademe velký důraz na individuální potřeby dítěte bez ohledu na věk.

Pozornost

Při rozhodování, zda je dítě zralé do školy, patří mimo jiné faktory také míra soustředěnosti a udržení pozornosti na činnost, která jej nebaví. Pozornost je důležitá při přijímání informací. Díky ní mají lidé možnost se rozvíjet. „*Rozvoj pozornosti souvisí se zráním CNS.*“ (Otevřelová, 2016, s. 67) U dětí před nástupem do školy je pozornost ještě povrchní a krátkodobá. Pozornost u jedné činnosti by měly udržet 15 – 20 minut. Máme dva druhy pozornosti, a to neúmyslnou (bezděčnou) nebo úmyslnou (záměrnou). „*Bezděčná pozornost vzniká bez vědomého úmyslu člověka.*“ (Otevřelová, 2016, s. 64) Úmyslná nebo také záměrná již vyžaduje úsilí.

Paměť

Děti v této oblasti musí prokázat tzv. funkční paměť konkrétně na pohyby, tvary, obrazy, slova, ale také na zvuky. Většinou k tomu používají krátkodobou paměť. Můžeme zde použít převyprávění příběhu, vytleskávání rytmu a různé obměny tzv. Kimových her.

2.1.3 Emocionální a sociální zralost

Kromě předešlých dvou zralostí je důležitá i sociální a emocionální zralost. Na začátku školní docházky jsou na ně kladeny velké nároky. „*Od dítěte se očekává dostatečná míra*

emocionální stability, věku přiměřené zvládnání emocí, sebeovládání, také odolnost vůči frustraci (nezdaru, neúspěchu, překážkám).“ (Bednářová, Šmardová, 2010, s. 6) U sociální vyzrállosti se předpokládá, že dítě je sociálně vyspělé, má sociální dovednosti a je schopné se adaptovat (přizpůsobovat). U emocionální a sociální zralosti by mělo dítě mimo jiné umět navazovat dětská přátelství, akceptovat autoritu, ovládat své chování, zajímat se o své spolužáky, spolupracovat s nimi, podržet se jim a neskákat jiným lidem do řeči. Kromě toho by mělo být schopno trávit čas mimo svou rodinu. *„Jen zřídka se objevují speciální testy ke sledování emoční stability, většinou je pozorována na chování při jiných úkolech.“* (Zähme, 2005, s. 154)

2.2 Diagnostika školní zralosti

Pipeková a kol. (2010) uvádí, že je diagnostika poznávacím procesem, jehož cílem je co nejdokonalější poznání daného objektu našeho zájmu. Výsledkem je diagnóza. Pedagogická diagnostika je ve většině případů prováděna v pedagogicko-psychologických poradnách. Diagnostika školní zralosti probíhá většinou v dopoledních hodinách, kdy dítě ještě není unavené. Jde o formu individuální konzultace. Speciální pedagog nebo psycholog používá testy školní zralosti. Otevřelová (2016) uvádí, že mezi nejpoužívanější řadíme test Arthura Kerna, který aplikoval a modifikoval Jirásek. Test se skládá z několika úkolů. Jako první má dítě za úkol nakreslit mužskou postavu, díky níž zjišťujeme úroveň grafomotoriky, lateralitu a rozumovou úroveň dítěte. Poté následuje napodobení psací věty, kde sleduje převážně to, jak se dítě dokáže soustředit. Posledním a neméně důležitým úkolem je překreslení skupiny teček. Tady zjišťujeme zrakově pohybovou koordinaci dítěte, ale také jeho přesnost. Dále zde můžeme zařadit ještě dva úkoly, a to ten, že má dítě vzít z hromady kostek jejich požadovaný počet. Další úkolem je, že nám má říct kolik teček je na předložené kartě, avšak tyto úkoly Jirásek z Kernova testu vynechal a použil pouze předešlé tři, které obsahuje příloha III.

Při zjišťování školní zralosti můžeme také použít tzv. Edfeldův reverzní test. Ten zjišťuje zralost žáka pro čtení. *„Vychází z tzv. transpoziční nebo reverzní tendence, to je z tendence zaměňovat zrcadlové tvary.“* (Klindová, 1973, s. 162) Úkolem dítěte je rozpoznat mezi 84 páry různých geometrických tvarů shodu nebo odlišnosti (jiný tvar, otočení). Test je vhodné použít 2 měsíce před nástupem do základní školy. Rovněž se můžeme setkat s Goppingenským testem školní zralosti. *„Tento test zachycuje psychické procesy a funkce, důležité pro zařazení dítěte do školy.“* (Klindová, 1973, s. 163) Dále uvádí, že se tento test

skládá z 10 subtestů, které se zabývají různými psychickými procesy a funkcemi. Dalším neméně důležitým testem je Vývojový test zrakového vnímání od Frostigové, skládající se z pěti subtestů.

„Odborník dále sleduje další důležité ukazatele – jak rozvinutou řeč dítě má, zda navštěvuje logopeda, jaký byl jeho psychomotorický vývoj, mentální připravenost.“ (Otevřelová, 2016, s. 39) Speciální pedagog nebo psycholog poté podrobně informuje rodiče a doporučí další postup.

3 GRAFOMOTORIKA U DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Hartl a Hartlová (2015) uvádí, že grafomotorika je soubor psychomotorických činností, které jsou vykonávány při kreslení a psaní. Vliv na ni má nejen duševní vyspělost dítěte, lateralita, paměť, zrakové vnímání, prostorové vnímání, pozornost, ale také úroveň hrubé a jemné motoriky (Bednářová, Šmardová, 2010). Jestliže je jedna z těchto oblastí nedostatečně vyvinutá, projeví se to i v grafickém projevu. Pro kreslení i psaní je nutné, aby dítě dosáhlo dané úrovně hrubé a jemné motoriky. Dále je důležitá jejich spolupráce se smyslovým vnímáním (převážně koordinace oka-ruky). Neméně významné je také výběrové vnímání, do kterého řadíme řeč a myšlení. Doležalová (2010) uvádí, že je nutná souhra mezi psychickými a fyzickými funkcemi. Do psychických funkcí řadíme například rytmické cítění, paměť, rozlišovací (diferenciační) schopnosti, dále smyslové vnímání a orientaci v čase a prostoru.

Při rozvoji grafomotoriky je důležité k dítěti přistupovat individuálně a přihlížet k jeho věkovým zvláštěm. Měli bychom ji rozvíjet postupně. Nejprve je vhodné zdokonalovat hrubou motoriku a seznamovat děti s psacím načením. Následně podporujeme jemnou motoriku a poté psychické funkce.

Při jejím rozvoji je vhodné o ni u dětí vzbuzovat zájem, volit přiměřené aktivity, začínat od jednodušších úkonů až po ty složitější. Dále bychom měli děti hodnotit a povzbuzovat. Je důležité ji zařazovat do každodenních činností a také poskytovat dítěti podnětné prostředí.

Její rozvoj ovlivňuje řada činitelů. Doležalová (2010), je dělí na exogenní a endogenní činitele. Do exogenních neboli vnějších podmínek řadíme rodinné prostředí. Konkrétně její členy, vzdělání a materiální podmínky. Záleží také na tom, zda rodiče vhodně podněcují dítě a jestli se má od koho spontánně učit. Dále do exogenních podmínek řadíme výchovné působení mateřské školy. Zde konkrétně patří metodické postupy, způsoby vedení dětí a ostatní děti ve třídě. Do endogenních neboli vnitřních podmínek patří aktuální stav dítěte, stav psychické a fyzické činnosti a dosažená úroveň mozkových činností.

3.1 Vývoj grafomotoriky

„Začátky dětského grafického projevu jsou spojeny s radostí z pohybu ruky po papíru a z nakreslených čar, které zanechává barvička.“ (Lipnická, 2007, s. 6) Děti rády kreslí na různé materiály. Nejdříve, dle Lipnické (2007), čará mimovolně bez jakéhokoliv plánu. Později se pomocí kresby snaží vyjádřit své dojmy a zážitky. Je důležité přihlížet

k individuálním zvláštnostem dítěte. Při vývoji grafomotoriky je daný fyziologický postup. „Z tohoto důvodu se u dětí určitého věku projevují přibližně stejné znaky kresby či písma.“ (Lipnická, 2007, s. 6)

U dětí od 2 až 13 měsíců se, podle Looseové, Piekertové a Dienerové (2001), vyskytuje nejprve tzv. náhodné uchopení, poté dlaňový úchop a následně pinzetový úchop.

Lipnická (2007) uvádí, že v prvním roce života dítě experimentuje při uchopování psacího náčiní. Většinou jej drží v dlani, při čarání pohybuje celou rukou, psací náčiní drží křečovitě a čmárá bez jakéhokoliv záměru.

Ve 2 – 3 letech, dle Looseové, Piekertové a Dienerové (2001), má již dítě pohyby koordinovanější a jemnější. Dle Lipnické (2007), začíná již dítě používat k uchopování pastelky tři prsty. Tento úchop označujeme jako špetkový, kdy dítě drží psací náčiní mezi ukazováčkem, palcem a prostředníčkem. Již dokáže nakreslit kruhy, vodorovné i svislé čáry a postupně si upevňuje správný úchop psacího náčiní.

U tří až čtyř letého dítěte se, dle Lipnické (2007), setkáváme s tzv. hlavonožcem, kdy dítě znázorňuje u postavy pouze hlavu, z níž vycházejí končetiny. Děti zvládají nakreslit geometrické tvary, jako jsou kruh, čtverec, trojúhelník, ale také kříž. Podle Looseové, Piekertové a Dienerové (2001), se u dětí tohoto věku setkáváme se souvislými pohyby při kreslení. Začíná pojmenovávat, co se na obrázku nachází.

Ve 4 – 5 letech již kreslí postavu s trupem a z něj vycházející končetiny. Objevuje se různá kombinace tvarů a barev. Často kreslí to, co je obklopuje. Oblíbeným tématem, dle Mlčákové (2009), bývají domy, zvířata, dopravní prostředky, ale také lidé.

Ve věku 5 – 6 let, dle Lipnické (2007), dítě již maluje štětcem. Mělo by správně uchopovat psací náčiní. Umí nakreslit dům, plot, slunce, strom, auto... Spojí body čarou. Setkáváme se i s tím, že dítě v tomto věku napodobuje písmena (velká, tiskací). Znázorňuje postavu se všemi jejími částmi, ta tedy obsahuje: hlavu, krk, trup, končetiny, části obličeje, vlasy nebo pokrývku hlavy a oděv. Často se setkáváme s detaily, které vystihují osobu či objekt, které dítě kreslí. Zpravidla již kreslí dle své představy, a nikoliv podle předlohy. Většinou znázorňují kreslené předměty ze přední strany.

Ve věku 6 – 8 let, dle Looseové, Piekertové a Dienerové (2001), jsou již děti schopné kreslit a psát do linek, jelikož se písmo i kresba zmenšují. Písmo je nejprve spojitější (7 – 8 let) a od 7 let se individuálně vyhraňuje.

3.2 Pracovní návyky u kreslení a psaní

Bednářová a Šmardová (2007) uvádí, že při podporování vhodných pracovních návyků u kreslení a psaní sledujeme nejprve úchop psacího náčiní, tlak na podložku, uvolněnost ruky, polohu těla a následně postavení ruky.

3.2.1 Úchop psacího náčiní

Správný úchop psacího náčiní označujeme jako „špetkový úchop“. Podílejí se na něm ukazováček, palec a prostředníček. Podle Budíkové, Krušinové a Kuncové (2004), prostředníček podpírá tužku zdola boční částí svého polštářku. Pohybuje psacím náčiním vzhůru. Palec přidržuje psací náčiní z pravé nebo levé strany. Vede směr linie zprava doleva. Ukazováček přidržuje tužku shora. Vede směr linie ze shora dolů. *„Prsty jsou lehce ohnuty, nesmí být prohnuty.“* (Budíková, Krušinová, Kuncová, 2004, s. 43)

Psací náčiní by mělo dítě držet lehce, přibližně 2 – 3 cm nad hrotem. Mělo by směřovat k pravému rameni, u dětí píšící levou rukou k levému rameni. *„Důležitá je také dostatečná délka tužky – měla by být tak dlouhá, aby přesáhla kožní řasu mezi ukazováčkem a prostředníčkem.“* (Otevřelová, 2016, s. 126)

Pro správné držení se, dle Mlčákové (2009), doporučuje tzv. trojhranný program. *„Jedná se o trojhranné psací potřeby, pryžové, plastové, dřevěné nástavce na tužky, pera s ergonomicky tvarovanou úchopovou částí.“* (Mlčáková, 2009, s. 56)

Úchopy, které se odlišují od „špetkového“ jsou označovány za nesprávné. Mezi nevhodné držení ruky řadíme dle M. Zapletalové: úchop pěstičkový, hrstičkový, smyčkový, dále různé nesprávné varianty špetkového úchopu, kdy palec přesahuje ukazováček nebo je palec výše. (in Doležalová, 2010, s. 44) Dále může jít o protaženou hrstičku, ale také americký anebo vařečkový úchop. Do nesprávného úchopu psacího náčiní se, dle Doležalové (2010), také řadí křečovitost nebo odlišná poloha prstů. Nevhodné držení způsobuje únavu ruky a mimo jiné také křeče po celém těle. S nesprávnými úchopy se nejčastěji setkáváme u dětí raného věku, u dětí s mentálním postižením nebo u těch, které mají nedostatečně podnětné prostředí.

3.2.2 Tlak psacího náčiní na podložku

„Jestliže dítě na tužku příliš tlačí, může to být tím, že ji příliš pevně, křečovitě drží, nebo má pevně přitisklé zápěstí k podložce a kreslí jen prsty, případně se obě okolnosti kombinují.“

(Kutálková, 2014, s. 121) Dále také uvádí, že dítě nechápe, co slovo křečovitě znamená a neuvědomuje si, že píše jinak než ostatní, a proto není vhodné mu říkat, ať ji tak nedrží.

3.2.3 Poloha těla u psaní a kreslení

Dle Doležalové (2010), poloha při psaní nebo kreslení může být různá. Děti mohou kreslit ve stoje, vsedě, kleče, dřepu nebo také v tureckém sedu. Dokonce je vhodné, aby nácvik neprobíhal pouze vsedě, ale aby grafomotorické cviky byly vykonávány mimo stůl. Při poloze ve stoje dítě může kreslit na tabuli, stěnu, malířském stojanu nebo na dveřích. Výhodou zde je, že dítě vykonává velké pohyby, aniž by se opíralo zápěstím o papír. Začínají si fixovat správné držení psacího náčiní. Při kreslení v kleče, dřepu nebo tureckém sedu hrozí, že dojde ke stlačení hrudníku, z toho důvodu by mohlo dojít k nesprávnému dýchání. Setkáváme se také s tím, že dítě bude u těchto poloh zatěžovat předloktí, na což si musíme dávat pozor.

Na psaní vsedě, dle Jucovičové a Žáčkové (2014), působí několik faktorů. Patří sem: postavení páteře, dolních a horních končetin, svalstva trupu, ale také vhodný nábytek. U výběru psacího stolu bereme v potaz jeho výšku, velikost pracovní plochy, ale také prostor pro nohy. Je také vhodné, aby měl zaoblenou přední hranu. Při psaní by dítě mělo mít desku stolu přibližně v místech, kde se nachází žaludek. Na stole by mělo mít také dostatek místa pro psaní, aby mohl kreslit uvolněně a plynule. „*Židle by měla mít ergonomické tvarování sedací a opěrné plochy čalouněné textilem nebo kůží.*“ (Jucovičová, Žáčková, 2014, s. 102) Měla by také být výškově nastavitelná, bezpečná a stabilní. Důležité je také při psaní mít správně osvětlenou místnost. Světlo by mělo dopadat u dítěte píšící pravou rukou mírně zepředu a zleva, u dítěte píšící levou rukou mírně zepředu a zprava.

Při nácviku správného sezení se nejprve zaměřujeme na správnou polohu nohou, hrudníku, paží a poté polohy hlavy. (Jucovičová, Žáčková, 2014, s. 102)

Ve většině odborných literatur se setkáváme s podobným popisem správného sezení. Dítě by mělo sedět na celé židli. Váha trupu by neměla spočívat na předloktí nýbrž na sedadle. Hrudník je při kreslení mírně předkloněn. Předloktí se jen lehce opírají o podložku a ramena jsou ve stejné výši přibližně 25 – 30 cm od podložky. Lokty se nacházejí mírně od trupu. Chodidla se dotýkají celou plochou podlahy. Lýtko a stehno svírají úhel 90 stupňů. „*Papír by měl být na podložce umístěn tak, aby u pravorukého dítěte jeho levý spodní okraj směřoval k ose hrudníku.*“ „*U levorukého dítěte směřuje k ose hrudníku pravý spodní roh papíru, levý horní roh je výš.*“ (Jucovičová, Žáčková, 2014, s. 104)

Pokud dítě vědomě ovládá grafický nástroj, poté jsou rozvíjeny další schopnosti a dovednosti, které jsou potřebné k rozvoji grafomotoriky, řeči, koordinaci oka – ruky, jemné motoriky, sluchového a zrakového vnímání, kognitivních procesů a myšlení.

3.3 Nedostatky v oblasti grafomotoriky

Nedostatky v oblasti grafomotoriky se mohou projevovat tím, že má dítě obtíže při každodenních činnostech, sebeobsluze, nevyhledává kreslení ani malování, dokonce ho může i odmítat, kresby jsou chudší oproti vrstevníkům, děti většinou nevyhledávají činnosti, které vyžadují obratnost a koordinaci jemných pohybů, má problém při držení tužky a není schopné při kreslení postupovat dle daných instrukcí. Dále přetrvávají poruchy výslovnosti, nemusí mít vyhraněnou laterální, má problémy při orientaci v prostoru, nedokáže rozlišit tvary, nerozpozná předměty nebo tvary, které jsou stejné či rozdílné, má problémy při udržení pozornosti a nedokáže se soustředit.

Při oslabení grafomotoriky se setkáváme, dle Bednářové a Šmardové (2010), s neplynulostí tahů, zvýšeným tlakem na podložku, kolísáním velikosti a sklonu písma, snížením rychlosti psaní a také se projevuje zvýšením chybovosti. Děti mají problém při osvojování tvarů písmen a se sníženou úpravou písemného projevu (někdy až nečitelností).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Pro zjišťování úrovně grafomotoriky u dětí předškolního věku byl využit Jiráskův test. Pro výzkum bakalářské práce byl stanoven výzkumný vzorek 78 dětí z 8 mateřských škol ve Zlínském kraji. Interpretaci výsledků jsme zpracovali do tabulek a grafů.

4.1 Cíle práce a výzkumné otázky

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit úroveň grafomotoriky u dětí předškolního věku.

Dílčí cíle bakalářské práce jsou:

- Porovnat úroveň grafomotoriky u dětí v běžné třídě MŠ a v logopedické třídě MŠ
- Porovnat úroveň grafomotoriky u dívek a chlapců
- Porovnat vývoj grafomotoriky u stejných dětí po třech měsících

Výzkumnými otázkami bakalářské práce jsou:

- Jaká je úroveň grafomotoriky u dětí předškolního věku v logopedické třídě a jaká v běžné třídě MŠ?
- Jaká je úroveň grafomotoriky u dívek a u chlapců?
- Jaký je vývoj grafomotoriky u dětí po třech měsících?

4.2 Druh a metoda výzkumu

K dosažení stanovených cílů jsme zvolili kvantitativní výzkum. Při němž byla použita metoda testu, konkrétně Jiráskova testu.

4.3 Výzkumný soubor

Jak vyplývá z uvedených údajů (viz tabulka č. 1 a č. 2), výzkumný vzorek bakalářské práce tvořilo 37 dětí z běžných tříd a 41 dětí z logopedických tříd mateřských škol ve Zlínském kraji, konkrétně v okrese Uherské Hradiště a Zlín. Z dětí, které je navštěvovaly, jsem vybrala všechny v rozmezí 4 – 6 let. Způsob výběru vzorku byl dostupný.

Tab. 1. Výzkumný vzorek v logopedických třídách MŠ

Logopedická třída	4 leté děti	5 leté děti	6 leté děti
Dívky	5	3	3
Chlapci	4	21	5

Tab. 2. Výzkumný vzorek v běžných třídách MŠ

Běžná třída	4 leté děti	5 leté děti	6 leté děti
Dívky	3	11	6
Chlapci	3	7	7

4.4 Realizace výzkumného šetření

Výzkumné šetření k praktické části probíhalo ve Zlínském kraji. Spolupracovali jsme s 8 mateřskými školami. Nejprve jsme oslovili vedení jednotlivých mateřských škol. Následně jsme si s nimi a poté i s učitelkami domluvili termín, kdy jsme mohli přijít zrealizovat test. Mateřské školy nám poskytly vhodný prostor pro testování, splňující požadovaná kritéria. Děti zde měly klid a nebyly nikým rušeny. Jiráskův test předpokládá, že se výzkumník bude zabývat skupinou o 5 – 10 dětech. Rozhodli jsme se však testovat děti po jednom, maximálně po dvou. Důležité pro nás bylo vyvarovat se možnému opisování, prepisování, podvádění a vzájemnému napovídání dětí. Proto, když jsme pracovali se dvěma dětmi, rozdělili jsme jim úkoly tak, aby nedělaly dva stejné zároveň.

Dětem jsme na začátku testování vždy vysvětlili, co přesně mají dělat. Dále jsme je nechali pracovat, nepomáhali jsme jim, ani jsme je neupozorňovali na chyby. Pokud si děti nevěděly rady po prvním vysvětlení, zopakovali jsme jim znovu dané instrukce.

Test se skládal ze tří částí. V první části testu děti měly nakreslit mužskou postavu, poté napodobit větu „Eva je tu“ psacím písmem a následně překreslit skupinu teček (viz příloha III). Test jim trval přibližně 10 – 15 minut. Po dokončení se výkony dětí posuzovaly, dle již předem určených kritérií (viz příloha IV). Děti mohly za jednotlivé úkoly dostat 1 – 5 bodů, kdy 1 byl nejlepší výkon a 5 naopak nejhorší výkon. Výsledkem tohoto výzkumu je prezentace získaných údajů, které jsou zdokumentovány v následujících grafech.

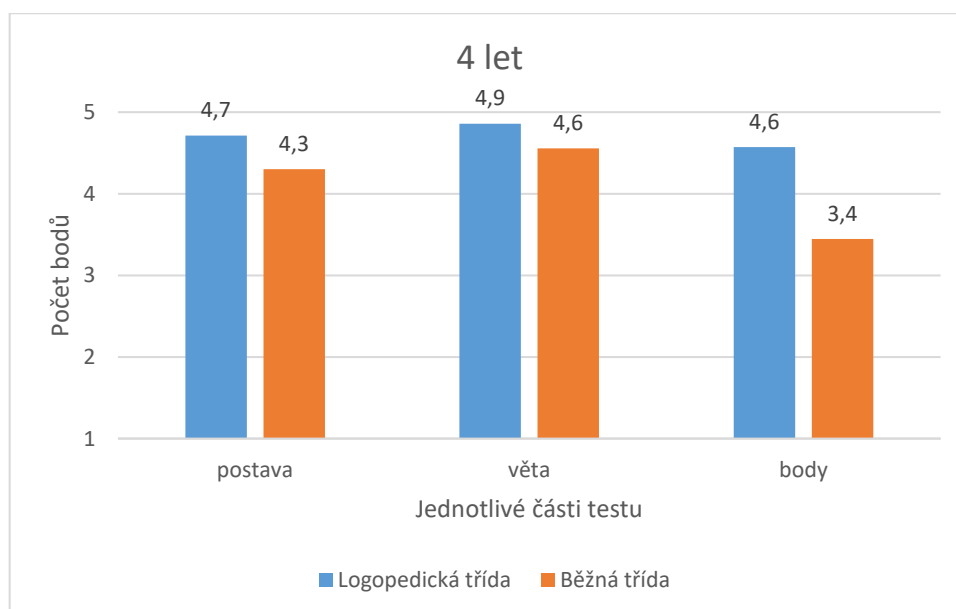
5 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Výsledky výzkumu úrovně grafomotoriky u dětí předškolního věku byly zpracovány do grafů pro přehlednou interpretaci vyhodnocených dat.

5.1 Komparace logopedické a běžné třídy MŠ - I. výzkumné šetření

Děti ve věku 4 let

Výzkumného šetření se zúčastnilo 9 dětí ve věku 4 let z logopedických tříd a 6 dětí z běžných tříd mateřských škol. Graf č. 1 pojednává o úspěšnosti v jednotlivých částech Jiráskova testu u těchto dětí.

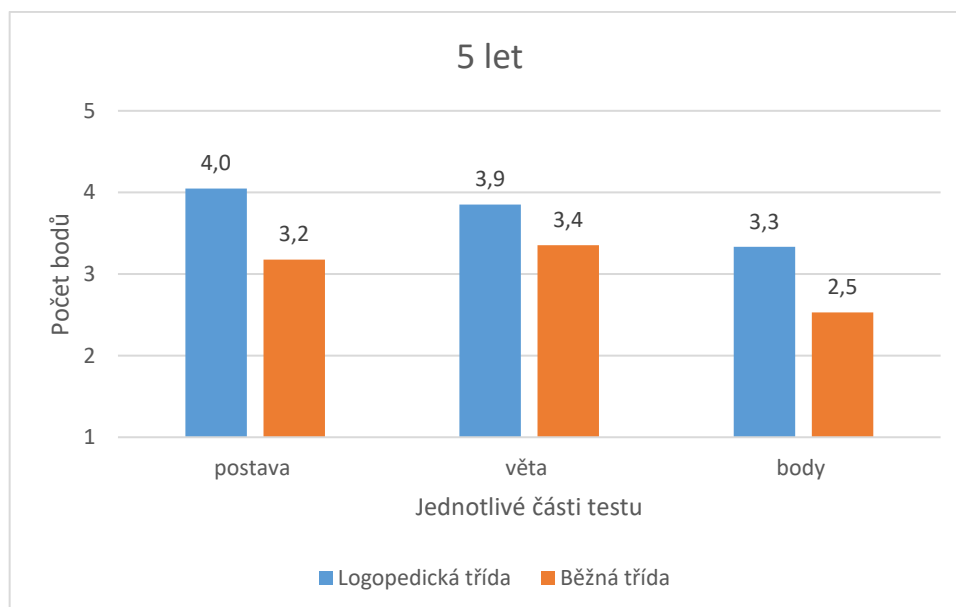
Graf 1. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu u dětí ve věku 4 let

Nejvíce dětí z logopedické třídy nakreslilo mužské postavě dolní končetiny (88,9 %) a horní končetiny (77,8 %). Ani jedno z dětí však neznázornilo krk a uši. Dvě třetiny dětí nakreslily hlavonožce. I přesto děti dosáhly v průměru 4,7 bodů, což mimo jiné zobrazuje graf č. 1. Největší problémy měly děti u napodobování psací věty. Děti při tomto úkolu získaly 4,9 bodu. Největší potíže dětem dělalo „v“, „a“ a také písmeno „e“, při čemž tato písmena nezvládlo ani jedno ze čtyřletých dětí. Písmena „t“ zvládlo napodobit 22,2 % dětí a „u“, „E“ a „j“ zobrazilo 11,1 % dětí. Tečku nad „j“ neudělalo ani jedno z dětí. Nejmenší problém měly s překreslením obrazce složeného z teček, při kterém dosáhly 4,6 bodů. Daný obrazec nezvládlo překreslit 33,3 % dětí. Správný počet bodů znázornilo 55,6 % dětí, ani jedno z nich neudělalo více bodů, ale 11,1 % jich ztvárnilo méně. Obrazec zvětšilo 22,2 % dětí a 11,1 % jej zmenšilo.

U kresby mužské postavy všechny čtyřleté děti z běžné třídy znázornily horní končetiny, avšak pouze 50 % na nich nakreslilo správný počet prstů, 33,3 % na nich zobrazilo prstů méně a 16,7 % jich znázornilo více. Nejvíce se také v kresbách objevovaly vlasy (83,3 %), dále dolní končetiny (83,3 %) a v neposlední řadě také trup (66,7 %). Naopak ani jedno z dětí nezobrazilo uši. Dalšími částmi těla, které znázornilo pouze 16,7 % dětí byl krk, dále v kresbě chyběly části obličeje, a to nejčastěji nos (66,7 %), ale také ústa (33,3 %). Děti při tomto cvičení dosáhly v průměru 4,3 bodů (viz graf č. 1). Největší problém jim dělalo cvičení, při kterém měly napodobit psací písmo. Ani jedno z nich při prvním testu nezvládlo napodobit písmena „E“, „v“, ale také „j“. Nejvíce dětí (83,3 %) napodobilo „u“. Ostatní písmena „a“, „e“ a „t“ jich dokázalo ztvárnit pouze 16,7 %. Děti v průměru získaly 4,6 bodu. Nejlépe dětem šlo cvičení, ve kterém měly překreslit skupiny bodů. V průměru zde dosáhly 3,4 bodu. Ke zmenšení daného obrazce došlo u 33,3 % dětí a ke zvětšení u 16,7 % dětí. Správný počet bodů zobrazilo 33,3 % dětí. Polovina dětí znázornila bodů více a 16,7 % jich zobrazila méně.

Děti ve věku 5 let

Na výzkumném šetření se podílelo 24 dětí z logopedických tříd a 18 dětí z běžných tříd MŠ ve věku 5 let. Graf č. 2 pojednává o úspěšnosti v jednotlivých částech Jiráskova testu u pětiletých dětí.

Graf 2. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu u dětí ve věku 5 let

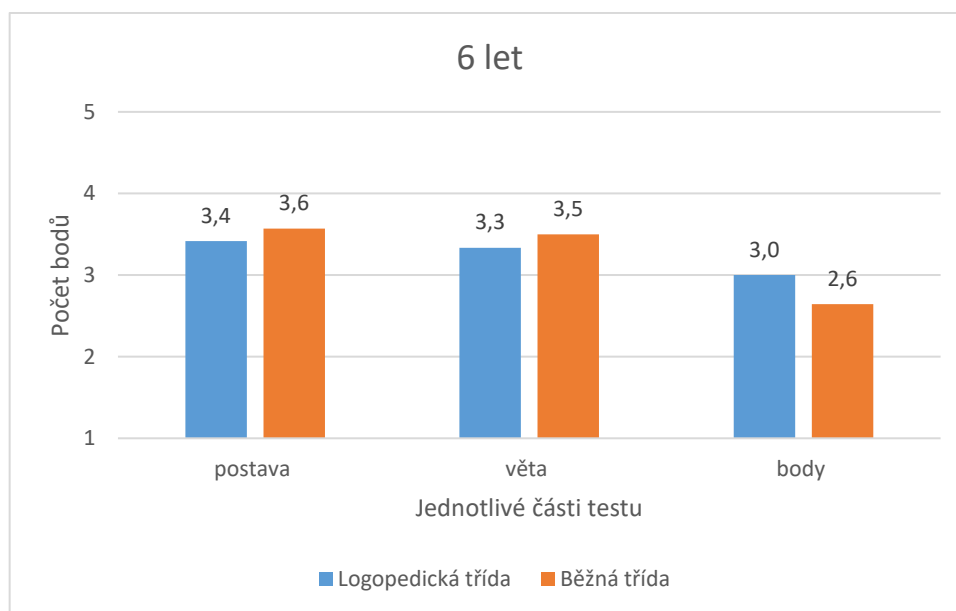
Na rozdíl od dětí ve věku 4 let dělalo 5 letým dětem v logopedických třídách největší problém nakreslení mužské postavy, což také naznačuje graf č. 2. Děti znázorňovaly

v pouhých 16,7 % uši a v 41,7 % krk. U 12,5 % postav chyběla část obličeje – ústa. Na kresbách se v 91,7 % objevovaly dolní končetiny, ale pouze u 20,8 % kreseb byly ztvárněny končetiny dvojitou čarou. Dále děti v 79,2 % kreslily horní končetiny, 70,8 % dětí znázornilo trup a 66,7 % vlasy. U psací věty děti nejvíce napodobovaly „t“ a „u“ (54,2 %). Dále v 41,7 % zobrazilo „E“. Největší obtíže dětem dělalo „e“ (12,5 %), „a“ (25 %), ale také „v“ (25 %). Nejmenší počet bodů (3,3) získaly děti u překreslení skupiny teček. Polovina dětí ztvárnila 10 bodů podle předlohy. Více bodů jich nakreslilo 37,5 % dětí a méně 12,5 % dětí. Daný útvar 29,2 % dětí zvětšilo a ke zmenšení došlo u 12,5 % dětí.

Při kresbě mužské postavy pětileté děti z běžné třídy v 84,2 % zobrazily horní končetiny, poté většina znázornila dolní končetiny (84,2 %) a následně trup (84,2 %). U horních končetin však pouze v 42,1 % znázornilo správný počet prstů, 55,2 % jich znázornilo méně a ani jedno z dětí jich nezobrazilo více. U dolních končetin 52,6 % dětí nakreslilo chodidla. V 52,6 % kresby obsahovaly vlasy a v 52,6 % krk. Nejméně pětileté děti v běžné třídě zobrazovaly uši (5,3 %) a krk (52,6 %). Největší obtíže jim dělalo napodobení psací věty, což můžeme vidět v grafu č. 2. Děti v průměru získaly 3,4 bodu. Nejvíce děti zobrazovaly písmeno „E“, které zvládlo 61,1 % dětí. Dále v 55,6 % zvládly písmena „e“, „t“, „u“ a „j“. Avšak tečku nad „j“ znázornilo pouze 5,6 % dětí. Nejméně dětí (22,2 %) dokázalo napodobit písmeno „a“. Nejlépe děti zvládly cvičení, u něhož bylo jejich úkolem překreslit seskupení bodů. Shodný počet bodů jako na předloze zvládlo ztvárnit 61,1 % dětí. Menší počet bodů neudělalo ani jedno z dětí a avšak více jich udělalo 38,9 %. Ke zvětšení obrazce došlo pouze u 5,6 % dětí a ke zmenšení u 16,7 % dětí.

Děti ve věku 6 let

Na výzkumném šetření participovalo 8 dětí z logopedických tříd a 13 dětí z běžných tříd MŠ ve věku 6 let. Graf č. 3 pojednává o úspěšnosti v jednotlivých částech Jiráskova testu u dětí ve věku 6 let.

Graf 3. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu u dětí ve věku 6 let

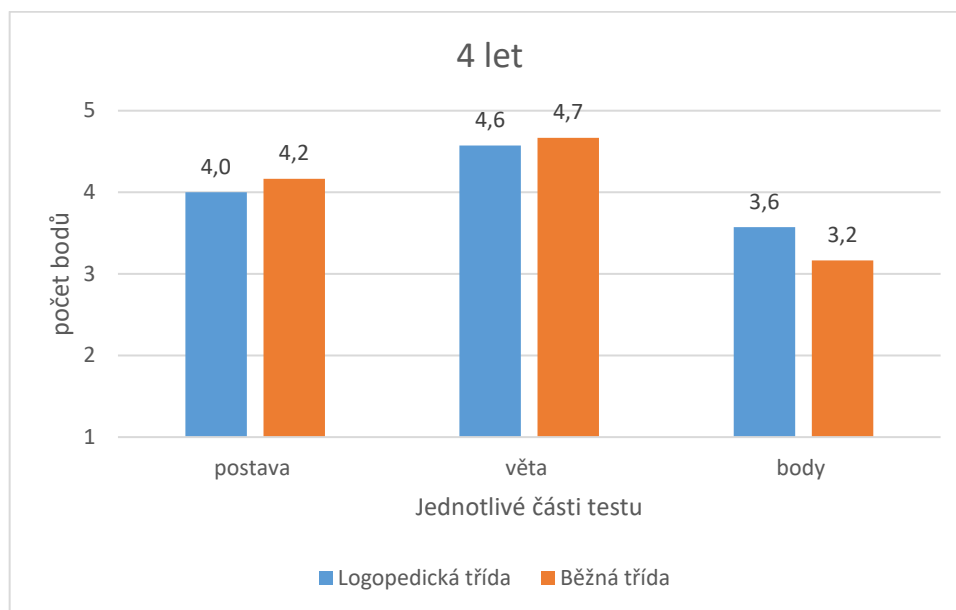
Dětem v logopedické třídě ve věku šesti let dělalo největší problémy nakreslení mužské postavy (viz graf č. 3). Všechny děti nakreslily trup, dolní končetiny a na nich chodidla, ale také krk. Na kresbách se také objevily v 62,5 % vlasy a v 87,5 % horní končetiny. Pouze 25 % dětí však ztvárnilo uši. Dále 12,5 % dětí neznázornilo část obličeje – ústa. Při napodobení psací věty dětem nejlépe šly písmena „E“, „v“, „e“, kdy je děti napodobily v 62,5 %. Polovina dětí zvládla napodobit písmena „j“, „t“ a „u“. Avšak pouze 25 % šestiletých dětí udělalo nad písmenem „j“ tečku. Naopak největší obtíže dětem dělalo písmeno „a“, které děti dokázaly nakreslit pouze v 37,5 %. Děti zde získaly v průměru 3,3 body. Nejlépe dětem šlo cvičení, při kterém překreslovaly skupiny teček, kdy shodný počet bodů, jako na předloze dodrželo 62,5 % dětí. Více bodů znázornilo 25 % dětí a méně bodů 12,5 %. Obrazec zvětšilo 25 % dětí a 12,5 % jej zmenšilo. Zde děti dosáhly v průměru 3 bodů.

Šestiletým dětem v běžné třídě MŠ dělalo největší problém cvičení, při kterém děti kreslily mužskou postavu. Děti za tento úkol dostaly v průměru 3,6 bodu, což vyobrazuje graf č. 3. Pouze 23,1 % dětí znázornilo uši a v 46,2 % se v kresbě objevil krk. Nejvíce děti kreslily dolní končetiny (92,3 %), trup (84,6 %), ale také horní končetiny (84,6 %), u kterých se

pouze v 15,4 % kreseb vyskytovalo správný počet prstů, více jich znázornilo 15,4 % a méně 69,2 %. Při napodobení psací věty děti získaly průměrně 3,5 bodu. Největší problém nastal u napodobení písmena „e“ (30,8 % dětí) a „a“ (38,5 % dětí). Nejlépe děti zvládly „E“ a „t“, přičemž je zvládlo 61,5 % dětí. Nejmenší počet bodů (tj. 2,6) děti získaly u překreslení obrazce. Správný počet bodů znázornilo 76,9 % dětí, 23,1 % dětí jich ztvárnilo více a ani jedno z nich jich neudělalo méně. Ke zvětšení obrazce došlo u 23,1 % dětí a ke zmenšení u 15,4 %.

5.2 Komparace logopedické a běžné třídy MŠ – II. výzkumné šetření

Děti ve věku 4 let

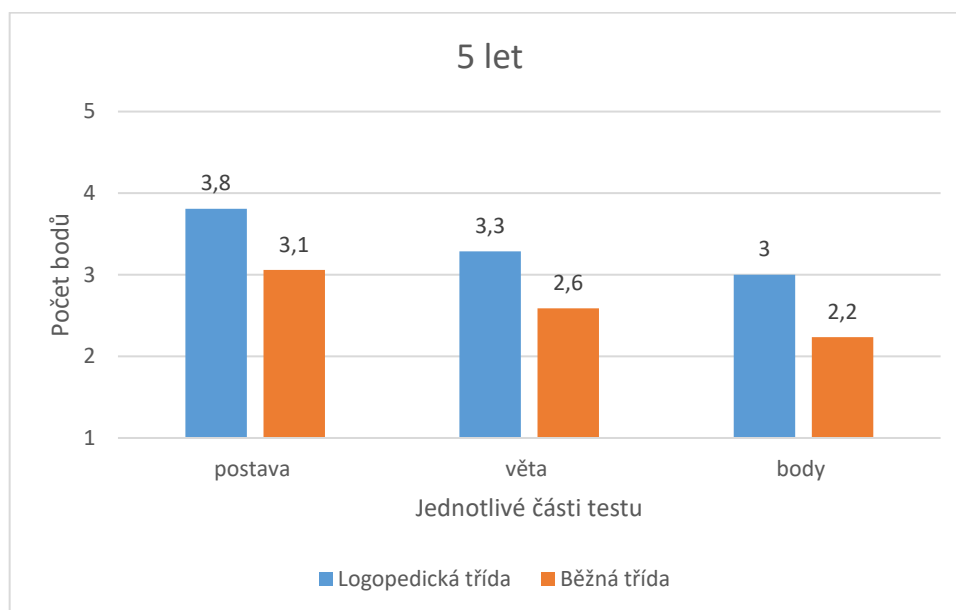
Graf 4. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu u dětí ve věku 4 let po 3 měsících

U dětí z logopedické třídy můžeme vidět zlepšení u kresby mužské postavy v průměru o 0,7 bodu. Stejně jako před třemi měsíci měly nejmenší problém se ztvárněním dolních končetin (88,9 %), trupu (77,8 %), chodidel (77,8 %) a horních končetin (77,8 %). U horních končetin však pouze 22,2 % nakreslilo správný počet prstů, 11,1 % jich znázornilo více, 66,7 % méně. U mužské postavy nejméně zobrazovaly krk (11,1 %), uši (33,3 %) a část obličeje – nos (33,3 %). I po 3 měsících děti měly největší problém u napodobení psací věty, což můžeme vidět u grafu č. 4. Ale i přesto je zde vidět nepatrné zlepšení v průměru o 0,3 bodu. Nejvíce dětí znázornilo stejně jako u minulého testu písmeno „t“ (33,3 %) a „u“ (33,3 %). Ani jedno z dětí nenapodobilo písmena „v“ a „e“. Nejlepšího výsledku děti dosáhly u překreslení skupiny bodů. Zde můžeme vidět zlepšení až o 1 bod. Stejný počet bodů znázornilo pouze 33,3 % dětí, 33,3 % jich nakreslilo více a 33,3 % jich nakreslilo méně. Děti ve 22,2 % zmenšily daný útvar a stejně jako při předešlém testu jej ve 22,2 % zvětšily.

Všechny kresby mužské postavy u čtyřletých dětí v běžné třídě obsahovaly dolní končetiny, ale pouze 66,7 % dětí u nich také nakreslily chodidla. Postavy dále obsahovaly horní končetiny, které znázornilo 83,3 % dětí, stejný počet dětí také nakreslilo mužské postavě vlasy. I přesto, že ve většině kreseb jsme mohli vidět vyobrazeny horní končetiny, ani jedna

z nich neobsahovala správný počet prstů. Děti v 83,3 % znázornily prstů méně a 16,7 % dětí jich ztvárnily více. Ani jedno z dětí nenakreslilo krk a uši. U 33,3 % kreseb chyběla část obličeje, a to ústa. Stejně jako u dřívějšího testu dětem v běžné třídě dělalo největší problém napodobení psací věty. Děti zde dosáhly v průměru 4,7 bodu (viz graf č. 4), a i když nepatrně, tak zde došlo ke zhoršení o 0,1 bodu. Ani jedno ze čtyřletých dětí nezvládlo napodobit „E“, „v“ a „a“. Písmena „j“, „e“, „t“ a „u“ zvládlo napodobit 16,7 % dětí, avšak ani jedno dítě nad „j“ neznázornilo tečku. Nejlépe dětem šlo překreslení skupiny bodů. Děti zde dostaly v průměru 3,2 bodu, což je o 0,2 bodů méně než v předešlém testu. Ani jedno z dětí daný obrazec nezmenšilo, ale 16,7 % dětí jej zvětšilo. Správný počet bodů znázornilo 33,3 % dětí, více bodů nakreslilo 66,6 % dětí a méně jich neznázornilo ani jedno z dětí.

Děti ve věku 5 let

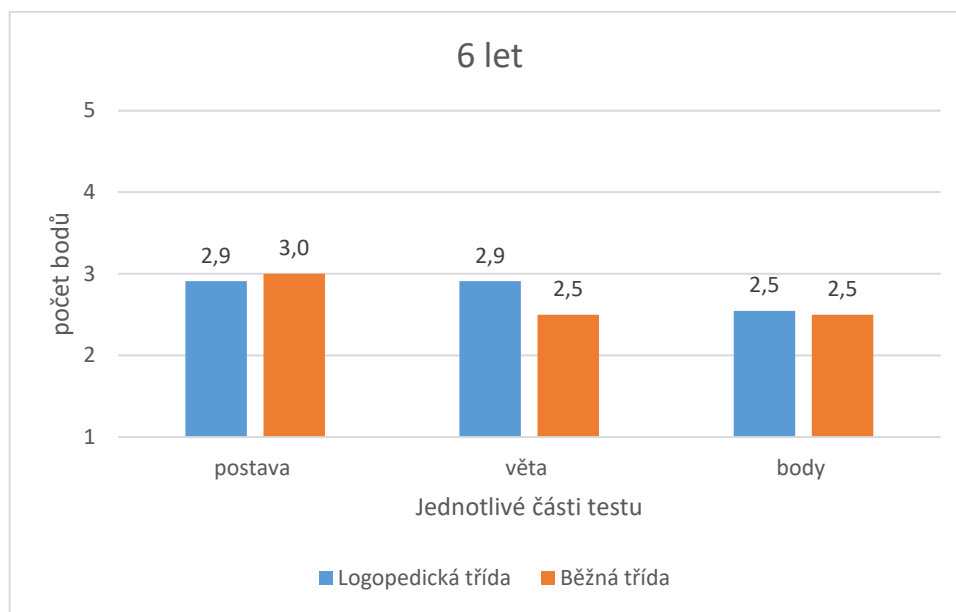
Graf 5. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu u dětí ve věku 5 let po 3 měsících

Stejně jako u minulého testu dělал dětem z logopedické třídy největší problém úkol, při kterém měly kreslit mužskou postavu. Děti získaly v průměru 3,8 bodu, tudíž se zlepšily o 0,2 bodu. Nejméně jich ztvárnilo uši (16,7 %) a krk (45,8 %). Všechny děti nakreslily dolní končetiny, ale pouze 62,5 % z nich znázornily chodidla. Dále se v kresbách vyskytovali ve větší míře trup (91,7 %) a horní končetiny (91,7 %). Co se týče horních končetin, pouze 8,3 % dětí ztvárnilo správný počet prstů. Ani jedno z dětí jich nenakreslilo více, avšak 91,7 % jich znázornilo méně. Jen 33,3 % dětí udělalo alespoň jednu z končetin dvojitou

čarou. U napodobení psací věty dělalo dětem největší problém písmeno „a“, které zvládlo pouze 25 % dětí, další problematické písmeno bylo „v“ (41,7 %). Naopak nejvíce dětí zvládlo písmena „u“ (75 %) a „E“ (62,5 %). Graf č. 5 poukazuje, že děti získaly u tohoto úkolu v průměru 3,3 bodu. Stejně jako při předešlém testu děti dostaly nejmenší počet bodů (3) u napodobení skupiny teček. V 25 % obrazec zvětšilo a v 16,7 % jej zmenšilo. Shodný počet bodů jako na předloze znázornilo 70,8 % dětí, více bodů se objevovalo u 20,8 % obrazců a u 8,3 % se objevilo bodů méně.

Dětem z běžné třídy na rozdíl od minulého testu dělalo problémy cvičení, při kterém měly nakreslit mužskou postavu. Děti v tomto cvičení dostaly v průměru 3,1 bodu (viz graf č. 5), což je o 0,1 méně než v předchozím testu. Většina dětí (94,7 %) nakreslily trup, horní a dolní končetiny. Avšak pouze 36,8 % dětí nakreslilo na horních končetinách správný počet prstů, 5,6 % jich nakreslilo více a 55,6 % méně. Co se týče dolních končetin, v 68,4 % případů byly zakončeny chodidly. Děti pouze v 15,8 % nakreslily mužské postavě uši a v 52,6 % krk. U napodobení psací věty dětem dělalo nejmenší problém „t“, jenž napodobilo 88,9 % dětí, dalším písmenem bylo „E“, které nakreslilo 72,2 % dětí, a „j“, „e“ a „u“ napodobilo 66,7 % dětí. Naopak největší obtíže způsobilo dětem „v“ (38,9 %). Děti se při tomto úkolu zlepšily o 0,3 bodu. Nejlépe dětem šlo cvičení, při kterém napodobovaly skupinu bodů. Děti zde získaly v průměru 2,2 bodu (viz graf č. 5), což vedlo ke zlepšení o 0,3 bodu. Většina (88,9 %) dětí ztvárnilo správný počet bodů, pouze 5,6 % jich znázornilo více a 5,6 % jich ztvárnilo méně. Ke zmenšení došlo u 33,3 % dětí a ani jedno z dětí daný obrazec nezvětšilo.

Děti ve věku 6 let

Graf 6. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu u dětí ve věku 6 let po 3 měsících

Všechny šestileté děti z logopedické třídy znázornily při kresbě mužské postavy trup, horní končetiny, dolní končetiny a vlasy. Pouze 25 % dětí nakreslilo uši. Stejně jako u předešlého testu 12,5 % nenakreslilo jednu z částí obličeje, a to ústa. Děti se zde zlepšily o 0,5 bodu. U napodobení psací věty měly děti největší problém s „a“ (50 %) a „j“ (50 %). Pouze 25 % dětí nad „j“ nakreslilo tečku. Naopak nejlehčí pro děti bylo ztvárnit „t“ (87,5 %), poté „E“ (75 %), „v“ (75 %), „e“ (75 %) a následně „u“ (75 %). Děti se zlepšily v průměru o 0,4 bodu. Stejně jako při předešlém výzkumu si děti z logopedické třídy nejlépe poradily s napodobením skupiny bodů, což můžeme vidět v grafu č. 6. Při tomto úkolu se zlepšily o 0,5 bodu. Počet deseti teček dodrželo 87,5 % dětí, 12,5 % jich nakreslilo méně a ani jedno z dětí neznázornilo bodů více. Ke zmenšení došlo u 12,5 % dětí a ke zvětšení u 50 % dětí.

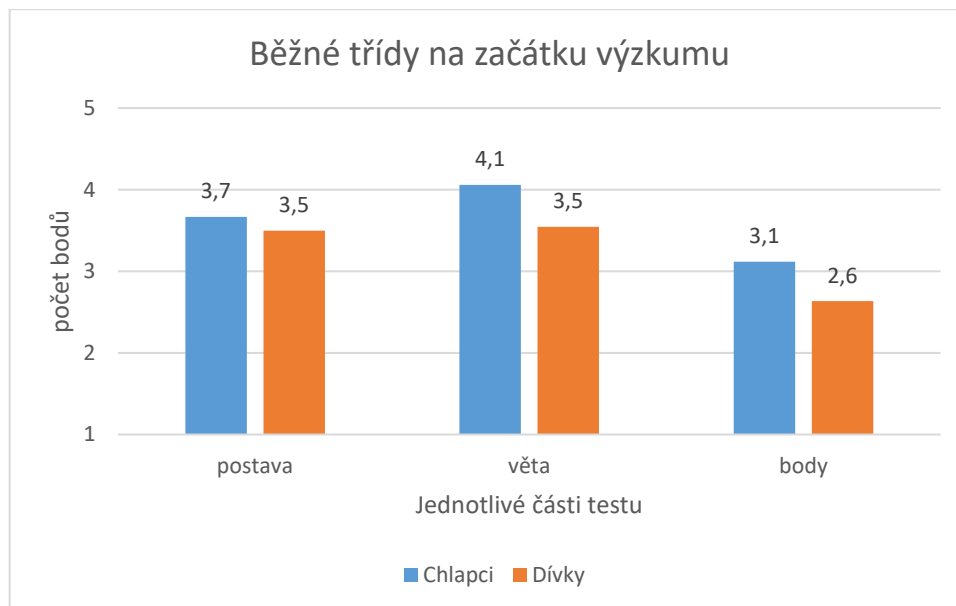
U zobrazení mužské postavy všechny šestileté děti z běžné třídy znázornily trup. Dále také v 92,3 % nakreslily horní končetiny, které však měly správný počet prstů pouze v 30,8 % případech, ani jedno z dětí jich neznázornilo více, avšak 61,5 % jich mělo méně. Stejně procento dětí jako u zobrazení horních končetin čili 92,3 % také zobrazilo dolní končetiny, jenž v 76,9 % obsahovaly chodidla. Nejméně děti kreslily postavě uši (15,4 %) a krk (61,5 %). Děti se zde zlepšily o 0,6 bodu. Největší zlepšení u dětí z běžné třídy můžeme vidět u napodobení psací věty. Zde je vidět zlepšení v průměru o 1 bod. U tohoto úkolu šlo dětem nejlépe znázornit písmeno „j“, při čemž jej zvládlo 84,6 % dětí, ale pouze 69,2 % dětí

nad něj napsalo tečku. Dále 84,6 % dětí znázornilo písmena „t“ a „u“. Nejvíce dětem dělala problémy písmena „a“ (38,5 % dětí) a „v“ (53,8 % dětí). U překreslení obrazce podle předlohy stejný počet bodů znázornilo 69,2 % dětí, více bodů znázornil 15,4 % a méně 15,4 % dětí. Ke zvětšení obrazce nedošlo ani u jednoho z dětí, naopak ke zmenšení došlo u 15,4 % dětí. Rozdíl mezi předešlým testem dělá 0,1 bodu.

5.3 Komparace dívek a chlapců - I. výzkumné šetření

Běžné třídy

Výzkumného šetření se zúčastnilo 17 chlapců a 20 dívek z běžných tříd MŠ. Následující graf znázorňuje úspěšnost v jednotlivých částech Jiráskova testu.

Graf 7. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu u chlapců a dívek

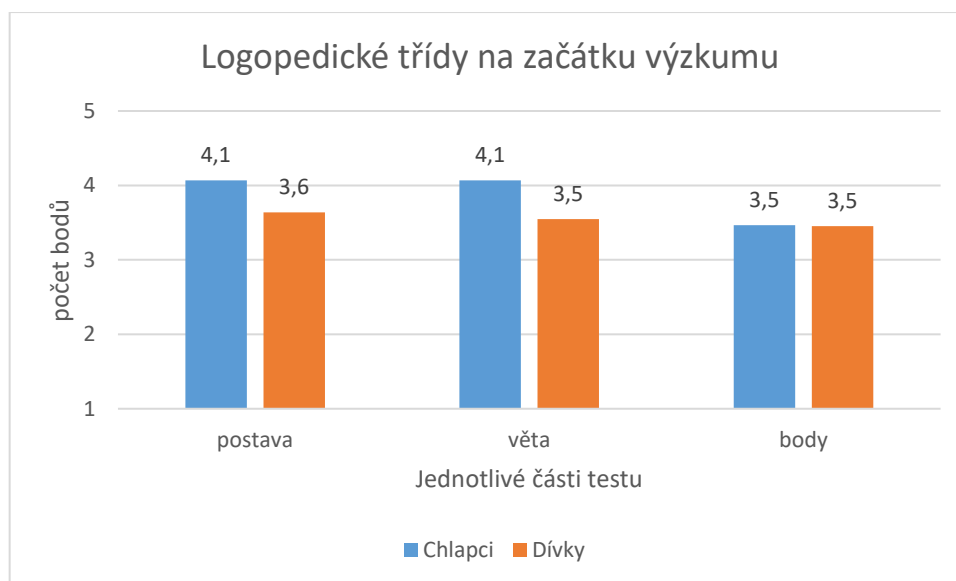
Chlapci z běžné třídy u kresby mužské postavy získali v průměru 3,7 bodu, na což poukazuje graf č. 7. Horní a dolní končetiny byly zobrazeny na většině kreseb (88,2 %). U dolních končetin však 58,8 % chlapců znázornilo chodidla. Správný počet prstů na horních končetinách nakreslilo pouze 35,3 % chlapců, více jich neztvárnilo ani jedno z dětí a 58 % méně. Nejčastěji postavy neobsahovaly uši, ty se nacházely pouze u 17,6 % chlapců. Nejvíce bodů dosáhli u napodobení psací věty. V průměru zde získaly 4,1 bodu (viz graf č. 7). Největší problém pro ně tvořilo písmeno „a“, přičemž jej zvládlo napodobit 23,5 % chlapců. Dále také pro ně bylo těžké ztvárnit písmena „e“ (29,4 %) a „v“ (35,3 %). Nejlépe napodobovaná písmena byla „u“ (64,7 %), následně „t“ (58,8 %) a v neposlední řadě „E“ a „j“, které shodně znázornilo 41,2 % chlapců. Pouze u 23,5 % chlapců se nacházela tečka nad „j“. Při úkolu, kde děti měly za úkol překreslit skupinu bodů chlapci získali v průměru 3,1 bodu. Ke zmenšení obrazce došlo u 17,6 % chlapců a ke zvětšení u 23,5 %. Správný počet bodů znázornilo 58,8 % chlapců, více jich udělalo 35,3 % a méně 5,9 % chlapců.

Dívkám v běžné třídě mateřské školy dělala největší problémy dvě cvičení, a to kresba mužské postavy a napodobení psané věty. Dívky zde dosáhly v průměru 3,5 bodu (viz graf

č. 7). Postavy v 90 % obsahovaly horní a dolní končetiny, následně v 95 % trup. U dolních končetin 60 % dětí nakreslilo chodidla. Správný počet prstů na horních končetinách znázornilo pouze 35 % dívek, méně 50 % a více 15 % dívek. Nejméně 45 % dívek nakreslilo krk, dále 5 % dívek zobrazilo uši. U napodobení psací věty dosáhly 3,5 bodu (viz graf č. 7). Největším problémem pro ně bylo písmeno „a“, které zvládlo napodobit 30 % dívek. Naopak nejvíce jich ztvárnilo písmena „E“ (60 %), „u“ (55 %) a polovina z nich znázornilo písmena „j“ a „e“. Avšak pouze 5 % dětí udělalo nad „j“ tečku. Nejlépe hodnoceným úkolem u dívek bylo překreslení skupiny teček. Při němž dívky dosáhly v průměru 2,6 bodu. Ke zmenšení došlo u 20 % a ke zvětšení pouze u 5 % obrázců. Správný počet bodů zobrazilo 65 % dívek. Menší počet bodů nezobrazila ani jedna z dívek, avšak větší počet bodů znázornilo 35 % z nich.

Logopedické třídy

Na výzkumném šetření participovalo 30 chlapců a 11 dívek z logopedických tříd MŠ. Graf č. 8 pojednává o úspěšnosti v jednotlivých částech Jiráskova testu.

Graf 8. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu u chlapců a dívek

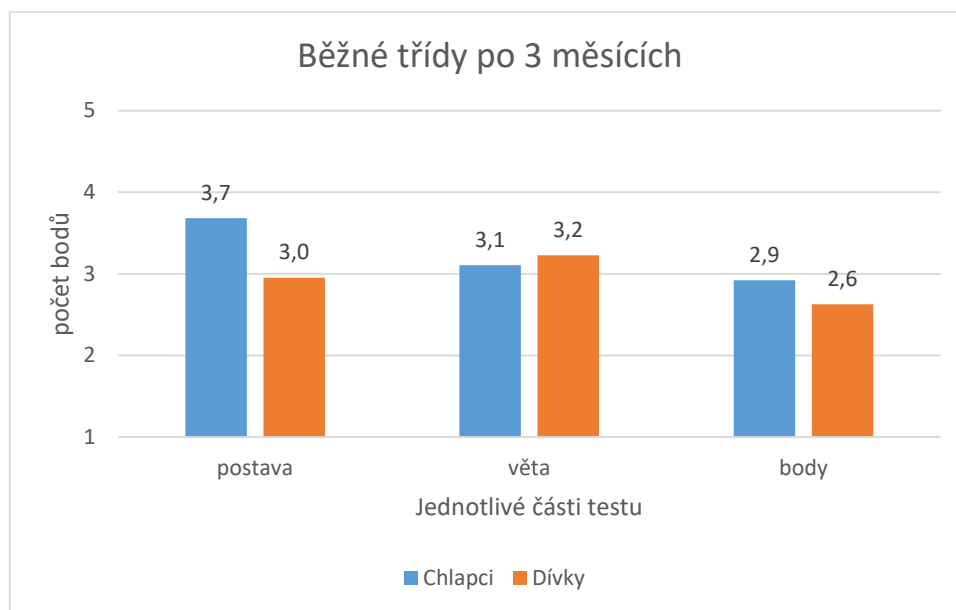
Kresby chlapců z logopedické třídy obsahovaly v 93,3 % dolní končetiny, které ale pouze v 50 % obsahovaly chodidla. U 76,7 % postav chlapci nakreslili horní končetiny, ale pouze u 26,7 % se vyskytoval správný počet prstů, 10 % chlapců jich znázornilo více a 63,3 % méně. U mužské postavy byly uši znázorněny nejméně, nakreslilo je pouze 20 % chlapců. Polovina chlapců nakreslila postavě krk. Chlapci získali v průměru 4,1 bodu, na což mimo jiné poukazuje graf č. 8. Chlapcům podobně jako dívkám dělalo největší problém napodobení psací věty. U tohoto cvičení dosáhly v průměru 4,1 bodu (viz graf č. 8). Chlapci

měli problém s napodobením písmena „e“ (16,7 %), dále s „j“ (23,3 %), tečku nad tímto písmenem znázornilo pouze 13,3 % chlapců. Nejvíce jich ztvárnilo „u“ (43,3 %), „E“ (40 %) a „t“ (40 %). U překreslení skupiny teček dostali chlapci v průměru 3,5 bodu. Správný počet bodů znázornilo 56,7 % chlapců, méně jich znázornilo 20 % a více 23,3 % chlapců. Pouze 16,7 % chlapců neznázornilo body, ale čáralo různě po papíru. Ke zmenšení obrazce došlo u 10 % chlapců a ke zvětšení došlo u 33,3 %.

Kresby mužské postavy dívek z logopedické třídy nejvíce obsahovaly dolní končetiny (90,9 %) ale pouze 72,7 % dětí nakreslilo u nich chodidla. Ve většině kreseb se vyskytovaly také horní končetiny taktéž v 90,9 %. Nejméně dívky zobrazovaly krk (27,3 %) a ani jedna z nich neznázornila uši. Dívky na tomto úkolu získaly v průměru 3,6 bodu. U napodobení psací věty nejvíce dívek ztvárnilo písmeno „t“, které napodobilo 63,6 %. Dále 45,5 % dívek napodobilo „u“ a „j“, avšak tečku nad tímto písmenem znázornilo pouze 18,2 % z nich. Nejméně jich ztvárnilo písmena „a“ (9,1 %), „v“ (27,3 %) a „e“ (27,3 %). Dívky zde získaly 3,5 bodu, což můžeme vidět v grafu č. 8. Nejméně dětem šlo napodobení skupiny bodů podle předlohy. Dívky stejně jak u předešlého cvičení dostaly 3,5 bodu. Ke zvětšení obrazce došlo u 9,1 % a ke zmenšení u 18,2 %. Správný počet bodů zvládlo napodobit 45,5 % dívek, 45,5 % jich znázornilo více a 18,2 % jich nakreslilo méně bodů.

5.4 Komparace dívek a chlapců – II. výzkumné šetření

Běžné třídy

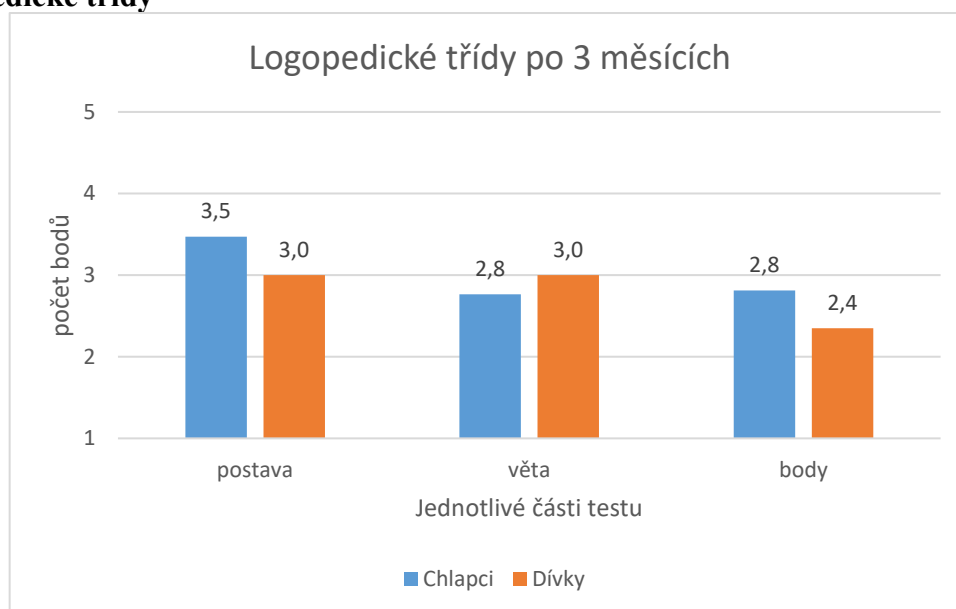
Graf 9. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu u chlapců a dívek po 3 měsících

Nejlépe chlapcům z běžné třídy MŠ šla kresba mužské postavy, avšak chlapců získali v průměru stejný počet bodů jako při předešlém testu čili 3,7 (viz graf č. 9). Nejvíce postav obsahovalo dolní končetiny (94,1 %), avšak pouze 64,7 % z nich měly chodidla. Chlapci také znázorňovali ve větší míře trup (88,2 %) a horní končetiny (88,2 %), ale pouze 29,4 % z nich na nich nakreslilo správný počet prstů, ani jeden z chlapců jich neztvárnilo více a 70,6 % méně. Uši byly dětmi zobrazovány nejméně, a to v pouhých 17,6 %. Stejně jako při prvním testu chyběla u postav také ústa, ale pouze u 11,8 %. Chlapci z běžné třídy MŠ se nejvíce zlepšili u napodobení psací věty, a to v průměru až o 1 bod. Nejméně z nich napodobilo písmeno „a“, a to ve 35,3 %, dále „v“ (47,1 %) a následně „E“ (58,8 %). Chlapci nejvíce zobrazovali „t“ (82,4 %), „u“ (70,6 %) a v neposlední řadě také „j“ a „e“, které shodně napodobilo 64,7 % chlapců. Tečku nad „j“ znázornilo 47,1 % z nich. Zlepšení dále můžeme vidět také u překreslení skupiny teček v průměru 0,2 bodu. Chlapci v 64,7 % zobrazili správný počet bodů, v 17,6 % jich zobrazilo více a v 17,6 % méně. Ke zmenšení obrazce došlo u 17,6 % a ani jeden z chlapců jej nezvětšil.

Dívky z běžné třídy MŠ se zlepšily v průměru o 0,5 bodu u napodobení psací věty. U nakreslení mužské postavy nejméně dívek znázornilo uši (10 %) a krk (45 %). Všechny kresby obsahovaly trup, horní končetiny, u kterých však pouze 35 % dívek znázornilo

správný počet prstů (10 % jich nakreslilo více a 55 % méně). Dále všechny dívky ztvárnily dolní končetiny, které obsahovaly v 80 % chodidla. Více než polovina dívek také zobrazila vlasy (85 %). Dívky u tohoto cvičení získaly 3 body (viz graf č. 9). U napodobení psací věty jim dělalo největší obtíže „v“, které zvládlo pouze 30 % z nich, dále „a“ (35 %) a následně „e“ (50 %). Nejlépe dívkám šla písmena „t“ (70 %) a „j“ (65 %), tečku nad ním ale znázornilo pouze 40 % dívek. U tohoto cvičení se dívky zlepšily v průměru o 0,3 bodu. U napodobení skupiny teček dívky dosáhly v průměru 2,6 bodu (viz tabulka č. 9), což je stejně jako u předešlého testu. Správný počet bodů jako na obrazci znázornilo 80 % dětí, více jich udělalo 20 % a ani jedna z nich jich nezobrazila více. Ke zmenšení obrazce došlo u 25 % dívek a ke zvětšení pouze u 5 % dívek.

Logopedické třídy

Graf 10. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu u chlapců a dívek po 3 měsících

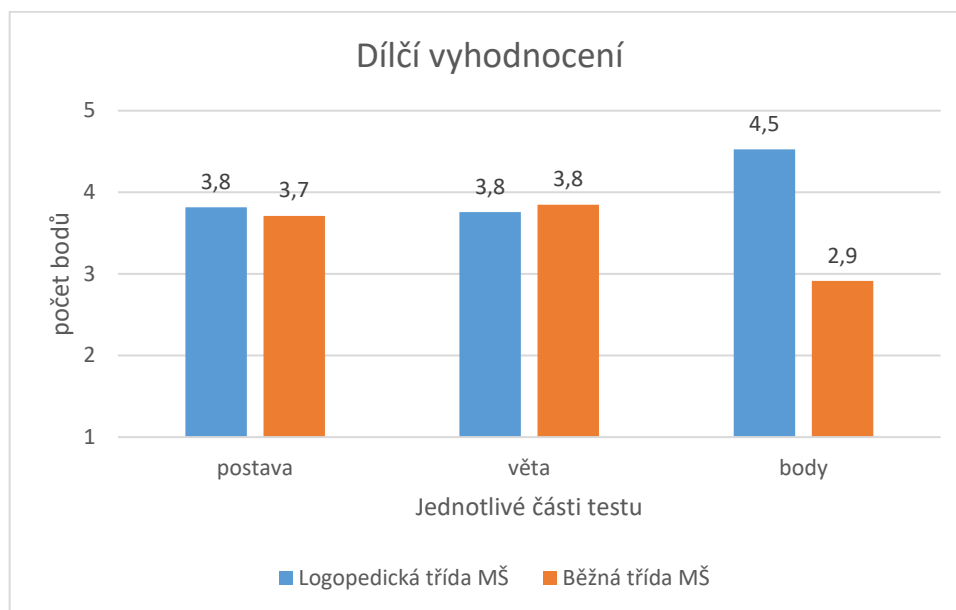
Největší počet bodů jako u minulého testu čili 3,5 (viz graf č. 10) získali chlapci u kresby mužské postavy. Většina chlapců (90 %) znázornila horní končetiny, ale pouze 16,7 % chlapců na nich nakreslilo správný počet prstů. Chlapci v 6,7 % udělali prstů více a v 76,7 % méně. Kresby dále obsahovaly dolní končetiny (96,7 %), trup (86,7 %), ale také vlasy (66,7 %). Nejméně chlapci kreslili uši (23,3 %) a pouze polovina chlapců nakreslila postavě krk. Chlapci se nejvíce zlepšili u napodobování psací věty (v průměru o 1,3 bodu). U tohoto cvičení nejvíce chlapců znázornilo „u“ (70 %), následně „t“ (56,7 %) a polovina z nich napodobila „E“ a „j“, přičemž tečku nad ním zaznamenalo pouze 16,7 % chlapců. Nejtěžší pro děti bylo znázornit písmeno „a“, které zvládlo pouze 26,7 % chlapců. Ke zlepšení také

došlo u chlapců v logopedické třídě při cvičení, kde překreslovali skupinu bodů. Chlapci zde získali v průměru 2,8 bodu (viz graf č. 10), což značí, že se zlepšili o 0,7 bodu. Daný obrazec zmenšilo 16,7 % chlapců a ke zvětšení došlo u 26,7 %. Shodný počet bodů znázornilo 66,7 % chlapců, 20 % jich zobrazilo více a 13,3 % méně.

Při druhém výzkumném šetření se dívky z logopedické třídy zlepšily u kresby mužské postavy. Na rozdíl od minulého testu, kdy získaly 3,6 bodu, nyní dívky dosáhly v průměru 3 bodů (viz graf č. 10). Většina kreseb obsahovala dolní končetiny a trup (100 %), horní končetiny (90,9 %) a vlasy (72,7 %). Horní končetiny byly zakončeny správným počtem prstů pouze u 27,3 % kreseb, ani jedna z nich nenakreslila prstů více, ale 72,7 % jich znázornilo méně. U 18,2 % dívek měla mužská postava uši. Dívky znázornily u 27,3 % postav krk. U napodobení psací věty v průměru dosáhly 3 bodů, což je o 0,5 bodu lepší než v předchozím testu. Nejlépe dětem šlo ztvárnit písmena „E“ (72,7 %), dále „v“ (54,5 %), „t“ (54,5 %) a v neposlední řadě také „u“ (54,5 %). Nejtěžší pro děti bylo napodobit písmena „a“, jež zvládlo 27,3 % dětí, a písmeno „e“ (36,4 %). Dívky získaly u napodobování skupiny teček 2,4 bodu, na což mimo jiné poukazuje graf č. 10. Stejný počet bodů znázornilo 63,6 % dívek, 18,2 % jich znázornilo méně a 18,2 % více. Dívky v 36,4 % daný obrazec zvětšily a pouze v 18,2 % jej zmenšily.

5.5 Vyhodnocení dílčích úkolů

I. výzkumném šetření

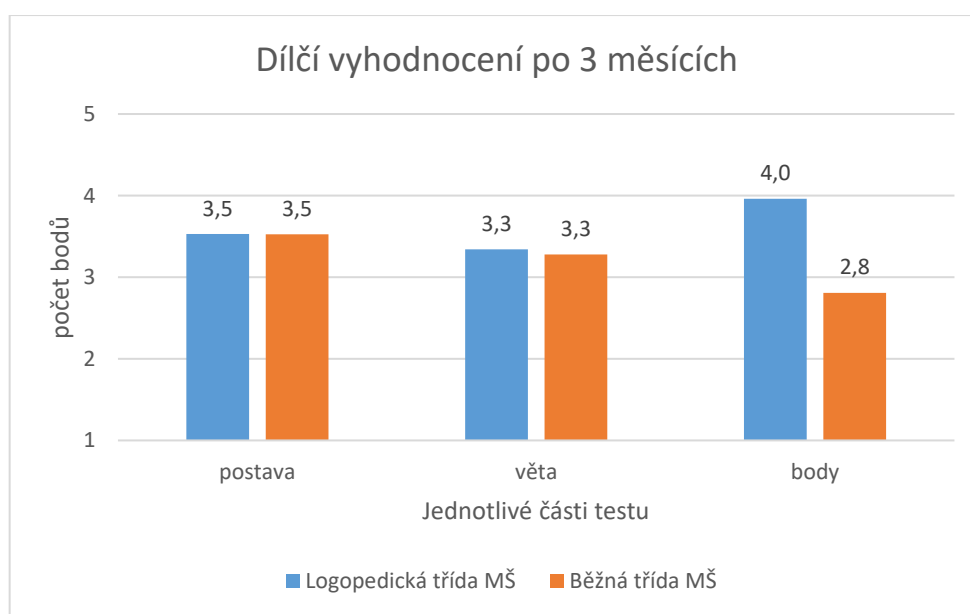

Graf 11. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu

Shodný počet bodů (3,8) děti z logopedické třídy získaly u dvou cvičení, a to u nakreslení mužské postavy a napodobení psací věty, což vyobrazuje mimo jiné také graf č. 11. U mužské postavy děti nejméně zobrazovaly nohy (14,6 %) a krk (43,9 %). Převážná většina kreseb obsahovala vlasy (63,4 %), trup (68,3 %) a následně horní končetiny (80,5 %), avšak správný počet prstů na nich znázornilo pouze 34,1 % dětí, více prstů nakreslilo pouze 9,8 % dětí a menší počet jich nakreslilo 61 %. Nejvíce děti znázorňovaly horní končetiny, a to až v 92,7 %. U dolních končetin 56,1 % dětí ztvárnilo chodidla. Alespoň jednu z končetin znázornilo dvojitou čarou 31,7 % dětí. Mužské postavě 2,4 % dětí neudělalo hlavu. Nejčastější nezobrazenou částí obličeje byl nos v 46,3 %, dále ústa v 9,8 % a ani jedno z dětí nezapomnělo nakreslit oči. U napodobení psací věty nejmenší počet dětí napodobilo písmeno „e“ (19,5 %), následně „a“ (22 %), „v“ (26,8 %) a „j“ (29,3 %), avšak nad tímto písmenem pouze 14,6 % dětí udělalo tečku. Nejvíce dětem šla písmena „t“ (46,3 %), „u“ (43,9 %) a „E“, které ztvárnilo 39 % dětí. V logopedické třídě u prvního testu dělalo dětem největší potíže napodobení skupiny bodů. U tohoto cvičení děti získaly v průměru 4,5 bodu (viz graf č. 11). Ke zmenšení obrazce došlo pouze u 12,2 % dětí, avšak ke zvětšení u 26,8 % z nich. Správný počet bodů znázornilo 53,7 % dětí, méně jich udělalo bodů 19,5 % a více bodů ztvárnilo 26,8 % dětí. V logopedické třídě 14,6 % dětí nezvládlo daný úkol a místo obrazce, zde různě čáraly po papíru.

Děti z běžné třídy u kresby mužské postavy získaly v průměru 3,7 bodu (viz graf č. 11). Nejvíce děti znázorňovaly horní a dolní končetiny (89,2 %). Avšak správný počet prstů ztvárnilo 35,1 % dětí, více 8,1 % dětí a méně nebo vůbec 56,8 % dětí. Co se týče dolních končetin, ty byly zakončeny chodidly v 59,5 %. Alespoň jedna z končetin byla zakončena dvojitou čarou u 51,4 % dětí. Dále děti zobrazovaly trup (83,8 %) a vlasy (62,2 %). Nejméně postav obsahovalo krk (45,9 %) a uši (10,8 %). Všechny děti znázornily hlavu, avšak 8,1 % zapomělo udělat ústa, 40,5 % jich neudělalo nos, ale všechny děti stejně jako v logopedické třídě udělaly postavě oči. Největší problém dětem v běžné třídě dělalo napodobení psací věty. Při tomto úkolu získaly v průměru 3,8 bodu. Nejméně děti zobrazily „a“ (27%) a následně „v“ a „e“, které napodobilo 50,4 % dětí. Písmeno „j“ napodobily děti v 45,9 %, ale tečku nad ním znázornilo pouze 13,5 % dětí. Nejlépe dětem šla písmena „u“ (59,5 %), dále „E“ (51,4 %) a „t“ (51,4 %). Děti z běžné třídy dosáhly na rozdíl od logopedické třídy nejlepšího výsledku u překreslení obrazce dle dané předlohy. Zde dosáhly v průměru 2,9 bodů. Daný obrazec zmenšilo 18,9 % dětí a zvětšilo jej 13,5 % dětí. Správný počet bodů znázornilo 62,2 % dětí, méně jich ztvárnilo pouze 2,7 % a více 35,1 % dětí. Všechny děti zvládly daný úkol, ani jedno z nich volně nečáralo po papíru.

II. výzkumné šetření

Graf 12 Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu po 3 měsících

U kresby mužské postavy se děti z logopedické třídy zlepšily v průměru o 0,3 bodu. Nejvíce postav obsahovalo dolní končetiny (97,6 %), dále trup (90,2 %) a horní končetiny (90,2 %). U dolních končetin 68,3 % dětí znázornily chodidla. Děti v pouhých 19,5 % zobrazily

u horních končetin správný počet prstů, 75,6 % jich nakreslilo méně a pouhých 4,9 % více. U 43,9 % byla alespoň jedna z končetin udělána dvojitou čarou. Nejméně děti kreslily uši (22 %), krk (43,9 %) a vlasy (68,3 % dětí). Na rozdíl od předešlého testu, kdy 2,4 % dětí nezobrazilo hlavu, nyní ji zobrazily všechny děti. Na hlavě všechny děti znázornily oči, avšak nos neznázornily v 43,9 % a ústa v 4,9 %. Při napodobení psací věty se taktéž děti zlepšily v průměru o 0,5 bodu. Stejně jako v předchozím testu dělalo dětem největší obtíže písmeno „a“, které zvládlo pouze 26,8 % dětí a písmeno „v“ (29 %). Dalšími písmeny, které zvládlo méně než polovina dětí, byla písmena „e“ (43,9 %) a „j“ (48,8 %). Tečku nad písmenem „j“ znázornilo pouhých 14,6 % dětí. Nejlépe dětem šlo „u“ (65,9%), „t“ (56,1 %) a následně „E“ (56,1 %). Dětem v logopedické třídě stejně jako při předchozím testu dělalo největší problém překreslení skupiny bodů, což můžeme také vidět v grafu č. 12. Děti zde získaly v průměru 4 body, což je o 0,5 bodů méně než v minulém testu. Ke zvětšení obrazce došlo u 29,3 % dětí a ke zmenšení u 17,1 % dětí. Stejný počet teček jako na předloze udělalo 65,9 % dětí, méně bodů jich znázornilo 14,6 % dětí a více 19,5 % dětí. Na rozdíl od minulého testu, kdy po papíru volně čáralo 14,6 % dětí, nyní se zlepšily a úkol nezvládlo pouhých 2,4 % dětí.

Děti z běžné třídy se u kresby mužské postavy zlepšily v průměru o 0,2 bodu. Stejně jako u předešlého testu nejvíce dětí ztvárnilo dolní končetiny, a to až v 97,3 %. Ty byly v 73 % zakončeny chodidly. Postavy také obsahovaly ve větší míře trup (94,6 %) a horní končetiny (94,6 %). Na horních končetinách byl správný počet prstů znázorněn v 32,4 % případech, více jich znázornilo 4,9 % dětí a méně jich ztvárnilo 56,8 %. Alespoň jedna z končetin byla ztvárněna u 67,6 % dětí dvojitou čarou. Vlasy znázornilo 78,4 % dětí. Nejméně děti kreslily jako při předešlém testu uši (13,5 %) a krk (48,6 %). Všechny děti nakreslily postavě hlavu, ale v některých případech chyběla část obličeje, a to nejčastěji 29,7 % nos, 5,4 % ústa a ani jedno dítě nezapomnělo znázornit oči. Děti z běžné třídy se nejvíce zlepšily u napodobení psací věty, na což mimo jiné také poukazuje graf č. 12. Při předešlém testu děti získaly v průměru 3,8 bodu, což je v průměru o 0,5 bodu více než při opakovaném testu. U tohoto úkolu stejně jako při minulém testu dětem dělala největší problém písmena „a“, které zvládlo napodobit 35,1 % dětí, a „v“ (37,8 %). Nejvíce dětí ztvárnilo písmena „t“ (75,7 %), „u“ (64,9 %), dále „e“ (56,8 %), „E“ (56,8 %) a v neposlední řadě také „j“ (56,1 %). Tečku nad „j“ znázornilo 43,2 % dětí. Nejmenší počet bodů u druhého testu děti získaly u cvičení, kde překreslovaly skupinu teček. Děti se i zde zlepšily v průměru o 0,1 bodu. Všechny děti daný úkol zvládly. Ke zvětšení došlo u pouhých

2,7 % dětí a ke zmenšení u 21,6 % dětí. Správný počet bodů znázornilo 73 % dětí, více jich nakreslilo 18,9 % dětí a pouhých 8,1 % jich nakreslilo méně.

5.6 Souhrnné vyhodnocení Jiráskova testu

Celkový výsledek v testu tvoří součet všech bodů z jednotlivých úkolů, to znamená, že děti mohly dosáhnout nejméně 3 bodů a nejvíce 15 bodů.

Vyhodnocení Jiráskova testu (dle přílohy IV):

Tab. 3. Výsledky Jiráskova testu

Počet bodů	Hodnocení
3 – 6	nadprůměr
7 – 11	průměr
12 – 15	podprůměr

Nejprve jsme se zaměřili na získání bodů u jednotlivých úkolů, které jsme zpracovali do následujících tabulek, a poté výsledky shrnuli a znázornili v grafech.

Běžné třídy mateřské školy - I. výzkumné šetření

Děti ve věku 4 let

Tab. 4. Znázornění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u čtyřletých dětí

Čtyřleté děti	Kresba mužské postavy	Napodobení věty „Eva je tu“	Překreslení skupiny bodů
5 bodů	4	6	0
4 body	4	2	5
3 body	1	1	3
2 body	0	0	1
1 bod	0	0	0

Čtyřleté děti dosáhly největšího počtu bodů, tj. 5, u úkolu, při kterém napodobovaly větu „Eva je tu“. Tohoto počtu bodů dosáhlo šest dětí, to znamená 16,2 %. U kresby postavy tyto body dostaly čtyři děti, což činí 10,8 %. Ani jedno z dětí nedostalo 5 bodů za překreslení skupiny bodů (viz tabulka č. 4). Čtyři body nejvíce získávaly děti u překreslení skupiny bodů. U tohoto úkolu 4 bodů dosáhlo pět dětí, tj. 13,5 %. Čtyři děti (10,8 %) získaly tyto body u kresby mužské postavy a dvě děti za napodobení psané věty, což je 5,4 % dětí. Tři

bodů dosáhly děti ve všech úkolech, nejvíce však u překreslení skupiny bodů, přičemž je dostaly tři děti (8,1 %). Nejméně tyto body dostaly děti u dvou cvičení, a to u kresby mužské postavy a napodobení psané věty. Tyto úkoly zvládlo na tři body pouze jedno dítě, což činí 2,7 %. Jedno z dětí (2,7 %) získalo 2 body u překreslení skupiny bodů. Za zbývající dva úkoly tyto body nezískalo ani jedno z dětí. Jednoho bodu nedosáhlo ani jedno ze čtyřletých dětí.

Děti ve věku 5 let

Tab. 5. Znárodnění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u pětiletých dětí

Pětileté děti	Kresba mužské postavy	Napodobení věty „Eva je tu“	Překreslení skupiny bodů
5 bodů	2	4	0
4 body	6	5	6
3 body	5	4	3
2 body	4	5	5
1 bod	1	0	4

Pětileté děti počtu 5 bodů dosáhly pouze ve dvou úkolech, a to u kresby mužské postavy a napodobení psané věty (viz tabulka č. 5). Za kresbu mužské postavy dostaly 5 bodů pouze 2 děti, tj. 5,4 %. Čtyři děti (10,8 %) dostaly tento počet bodů za napodobení psané věty. Čtyři body děti dostaly ve všech úkolech. Šest dětí (16,2 %) dostalo čtyři body u kresby mužské postavy a u překreslení skupiny bodů. Pět dětí za napodobení věty „Eva je tu“, což činí 13,5 %. Tři body nejvíce děti získávaly u kresby mužské postavy. Tento počet bodů získalo 5 dětí, tj. 13,5 %. Dále těchto bodů dosáhly čtyři děti (10,8 %) u napodobení psané věty a 3 děti (8,1 %) u překreslení skupiny bodů. Počtu dvou bodů dosáhlo pět dětí (13,5 %), a to u dvou cvičení, u napodobení psané věty a překreslení skupiny bodů. Čtyři děti (10,8 %) těchto bodů dosáhly u kresby mužské postavy. Nejméně děti získávaly 1 bod. Nejvíce (4) jej dostalo za překreslení skupiny bodů. Jedno dítě (2,7 %) dostalo bod u kresby mužské postavy a ani jedno z dětí jej nezískalo u napodobení psané věty.

Děti ve věku 6 let*Tab. 6. Znázornění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u šestiletých dětí*

Šestileté děti	Kresba mužské postavy	Napodobení věty „Eva je tu“	Překreslení skupiny bodů
5 bodů	6	1	1
4 body	2	4	7
3 body	3	4	3
2 body	0	0	2
1 bod	2	4	0

Šestileté děti z běžné třídy dosáhly pěti bodů ve všech úkolech. Tyto body za kresbu mužské postavy dostalo 6 dětí, tj. 16,2 %. Jedno z dětí (2,7 %) tento počet bodů získalo u zbývajících dvou úkolů. Sedm dětí získalo čtyři body, to činí 18,9 %, za překreslení skupiny bodů. Stejný počet bodů, tedy čtyři, dostaly dvě děti (5,4 %) za kresbu mužské postavy a čtyři děti (10,8 %) za napodobení psané věty. Tři děti (8,1 %) dosáhly tří bodů u kresby mužské postavy a překreslení skupiny bodů, což můžeme mimo jiné vidět v tabulce č. 6. Stejného počtu bodů dosáhly také čtyři děti (10,8 %) u napodobení psané věty. Dva body získaly pouze 2 děti, což činí 5,4 %, a to u překreslení skupiny bodů. Počtu 1 bod dosáhly dvě děti (5,4 %) u kresby mužské postavy a čtyři děti (10,8 %) u napodobení psané věty. Ani jedno z dětí nezískalo u překreslení skupiny bodů 1 bod.

Logopedické třídy mateřské školy – I. výzkumné šetření**Děti ve věku 4 let***Tab. 7. Znázornění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u čtyřletých dětí*

Čtyřleté děti	Kresba mužské postavy	Napodobení věty „Eva je tu“	Překreslení skupiny bodů
5 bodů	6	6	4
4 body	0	1	3
3 body	1	0	0
2 body	0	0	0
1 bod	0	0	0

Šest dětí (14,6 %) ve věku čtyř let z logopedických tříd dosáhlo počtu 5 bodů u dvou cvičení, a to u kresby mužské postavy a napodobení věty „Eva je tu“. Čtyři děti (9,8 %) dosáhly daných bodů u překreslení skupiny bodů. Čtyř bodů dosáhly tři děti (7,3 %) u překreslení skupiny bodů a jedno dítě (2,4 %) u napodobení věty „Eva je tu“. Tři bodů docílilo pouze jedno z dětí, což činí 2,4 %, a to u kresby mužské postavy. Dva ani jeden bod nedostalo žádné ze čtyřletých dětí.

Děti ve věku 5 let*Tab. 8. Znázornění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u pětiletých dětí*

Pětileté děti	Kresba mužské postavy	Napodobení věty „Eva je tu“	Překreslení skupiny bodů
5 bodů	7	9	2
4 body	11	6	10
3 body	3	5	6
2 body	1	1	3
1 bod	0	1	1

Děti ve věku pěti let dosáhly 5 bodů ve všech daných úkolech. Nejvíce dětí (9), což činí 22 %, získalo tyto body u napodobení psané věty. U kresby mužské postavy jich dostalo 7 dětí, tj. 17,1 %. Dvě děti (4,9 %) 5 bodů dosáhly u překreslení skupiny bodů. Nejvíce pětiletých dětí získalo 4 body, a to až 27 z nich, což mimo jiné můžeme vidět v tabulce č. 8. Jedenáct dětí (26,8 %) je získalo za kresbu mužské postavy, deset dětí (24,4 %) za překreslení skupiny bodů a šest dětí (14,6 %) za napodobení psané věty. Šest dětí získalo u překreslení skupiny bodů 3 body. Dané úkoly na tři body zvládlo 8 dalších dětí, kdy tento počet bodů získaly tři děti (7,3 %) u kresby mužské postavy a pět dětí (12,2 %) u napodobení psané věty. Tři děti (7,3 %) získaly 2 body u překreslení skupiny bodů. U každého ze zbývajících úkolů získalo tyto body pouze jedno z dětí, což činí 2,4 %. Nejmenší počet bodů získaly pouze dvě děti. Jedno z dětí zvládlo na 1 bod napodobit psanou větu, a druhé dítě překreslilo skupinu bodů.

Děti ve věku 6 let

Tab. 9. Znárodnění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u šestiletých dětí

Šestileté děti	Kresba mužské postavy	Napodobení věty „Eva je tu“	Překreslení skupiny bodů
5 bodů	1	3	0
4 body	5	4	6
3 body	4	1	2
2 body	2	2	2
1 bod	0	2	2

Šestileté děti dosáhly největšího počtu bodů, tj. 5, u úkolu, při kterém napodobovaly větu „Eva je tu“ a u kresby mužské postavy. Pět bodů dosáhlo u kresby mužské postavy pouze jedno z dětí, což činí 2,4 %. Psanou větu nenapodobily 3 děti, tj. 7,5 %. Čtyři body získaly děti u všech úkolů (viz tabulka č. 9). Šest dětí (14,6 %) je získalo u překreslení skupiny bodů, pět dětí (12,2 %) u kresby mužské postavy a čtyři děti (9,8 %) u napodobení psané věty. Sedm dětí zvládlo dané úkoly vykonat na 3 body. Čtyři děti (9,8 %) dosáhly těchto bodů u kresby mužské postavy, dvě děti (4,9 %) u překreslení skupiny bodů a jedno z dětí (2,4 %) je dostalo u napodobení psané věty. Dva body získalo 6 dětí. Každý úkol zvládly dvě děti, což činí 4,9 %. Nejmenší počet bodů za jednotlivé úkoly získaly pouze 4 děti. Dvě děti (4,9 %) překreslily skupinu bodů a zbylé dvě napodobily psanou větu.

Běžné třídy mateřské školy – II. výzkumné šetření Děti ve věku 4 let

Tab. 10. Znárodnění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u čtyřletých dětí

Čtyřleté děti	Kresba mužské postavy	Napodobení věty „Eva je tu“	Překreslení skupiny bodů
5 bodů	2	5	0
4 body	3	0	3
3 body	1	1	2
2 body	0	0	0
1 bod	0	0	1

Při druhém výzkumném šetření čtyřleté děti z běžné třídy dosáhly 5 bodů pouze u dvou cvičení, což můžeme vidět také v tabulce č. 10. Dvě děti (3,4 %) je dostaly u kresby mužské postavy a pět dětí (13,5 %) u napodobení psané věty. Tři děti, tj. 2,4 %, získaly 4 body u dvou úkolů, a to u kresby mužské postavy a překreslení skupiny bodů. Ani jedno z dětí tento počet bodů nezískal u napodobení psané věty. Tři body získaly děti ve všech úkolech. Dvě děti (5,4 %) je získaly u překreslení skupiny bodů, zbylé dva úkoly zvládlo vždy jedno z dětí, to činí 2,7 %. Dva body nezískaly čtyřleté děti ani u jednoho z úkolů. Pouze jedno z dětí (2,7 %) dostalo 1 bod, a to u cvičení, u kterého překreslovalo skupinu bodů.

Děti ve věku 5 let

Tab. 11. Znárodnění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u pětiletých dětí

Pětileté děti	Kresba mužské postavy	Napodobení věty „Eva je tu“	Překreslení skupiny bodů
5 bodů	0	3	0
4 body	4	1	1
3 body	12	5	5
2 body	2	6	10
1 bod	0	3	2

Ani jedno z pětiletých dětí nezískalo 5 bodů u kresby mužské postavy, ale ani u překreslení skupiny bodů. Tři děti, to činí 8,1 %, je dostaly u napodobení psané věty. Čtyři děti (10,8 %) dosáhly 4 bodů u kresby mužské postavy. Na 4 body zvládlo vždy jedno z dětí, tj. 2,7 %, napodobit psanou větu a překreslit skupinu bodů. Při druhém výzkumném šetření nejvíce získávaly děti 3 body (viz tabulka č. 11). Dvanáct dětí, to činí 32,4 %, je dostalo za kresbu mužské postavy. Napodobení psané věty a překreslení skupiny bodů zvládlo 5 dětí (13,5 %). Deset dětí (27 %) získalo 2 body u překreslení skupiny bodů. Stejného počtu bodů dosáhly také dvě děti (5,4 %) u kresby mužské postavy a šest dětí (16,2 %) u napodobení psané věty. Tři děti (tj. 8,1 %) zvládly na 1 bod napodobit psanou větu a dvě děti (5,4 %) překreslit skupinu bodů. Ani jedno z dětí nezvládlo na 1 bod nakreslit mužskou postavu.

Děti ve věku 6 let

Tab. 12. Znárodnění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u šestiletých dětí

Šestileté děti	Kresba mužské postavy	Napodobení věty „Eva je tu“	Překreslení skupiny bodů
5 bodů	4	2	4
4 body	4	3	2
3 body	5	5	3
2 body	0	3	4
1 bod	0	0	0

Nejvyššího počtu bodů (tj. 5) dosáhlo celkově deset šestiletých dětí, což mimo jiné vyobrazuje tabulka č. 12. Čtyři děti (10,8 %) je získaly u kresby mužské postavy a u překreslení skupiny bodů, dvě děti (5,4 %) u napodobení psané věty. U všech cvičení děti získaly 4 body. Čtyři děti (10,8 %) zvládly na 4 body nakreslit mužskou postavu, tři děti (8,1 %) napodobit psanou větu a dvě děti (5,4 %) překreslit skupinu bodů. Při druhém výzkumném šetření nejvíce šestileté děti získávaly 3 body. Pět dětí, tj. 13,5 %, je dostalo u kresby mužské postavy, ale také u napodobení psané věty. Tři děti (8,1 %) dosáhly 3 bodů u překreslení skupiny bodů. Tři děti (8,1 %) dostaly 2 body u napodobení psané věty. Čtyři děti (10,8 %) 2 bodů docílily u překreslení skupiny bodů. Ani jedno z dětí nezískalo 1 bod.

Logopedické třídy mateřské školy – II. výzkumné šetření Děti ve věku 4 let

Tab. 13. Znárodnění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u čtyřletých dětí

Čtyřleté děti	Kresba mužské postavy	Napodobení věty „Eva je tu“	Překreslení skupiny bodů
5 bodů	3	5	0
4 body	2	1	5
3 body	1	1	1
2 body	1	0	1
1 bod	0	0	0

Čtyřleté děti v logopedické třídě dosáhly 5 bodů u dvou cvičení, a to u napodobení psané věty a kresby mužské postavy (viz tabulka č. 13). Tři děti (7,3 %) nakreslily mužskou postavu na největší počet bodů. Pět dětí (12,2 %) nezvládlo napodobit psanou větu, a tudíž také získaly 5 bodů. Ve všech úkolech děti dosáhly 4 bodů. Pět dětí (12,2 %) dosáhlo těchto bodů u překreslení skupiny bodů, dvě děti (4,9 %) u kresby mužské postavy a jedno (2,4 %) u napodobení psané věty. U každého úkolu dostalo pouze jedno z dětí, tj. 2,4 %, 3 body. Pouze dvě děti dosáhly 2 bodů. Jedno (2,4 %) u kresby mužské postavy a druhé u překreslení skupiny bodů. Ani jedno dítě nezvládlo dané úkoly na 1 bod.

Děti ve věku 5 let

Tab. 14. Znárodnění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u pětiletých dětí

Pětileté děti	Kresba mužské postavy	Napodobení věty „Eva je tu“	Překreslení skupiny bodů
5 bodů	2	3	1
4 body	13	4	6
3 body	6	11	7
2 body	1	2	6
1 bod	0	2	2

Tři děti, to činí 7,3 %, ve věku pět let získaly největší počet bodů (tj. 5) u napodobení psané věty. Dvě děti (4,9 %) je získaly u úkolu, při kterém kreslily mužskou postavu a jedno dítě (2,4 %) u překreslení skupiny bodů. Ve všech úkolech děti získaly 4 body (viz tabulka č. 14). Třináct dětí, tj. 31,7 %, je získalo u kresby mužské postavy, čtyři děti (9,8 %) u napodobení psané věty a šest (14,6 %) u překreslení skupiny bodů. Nejvíce děti získávaly 3 body, přičemž jedenáct dětí, to činí 26,8 %, je získalo u napodobení psané věty, sedm (17,1 %) u překreslení skupiny bodů a šest (14,6%) u kresby mužské postavy. Šest dětí (14,6%) získalo 2 body u překreslení skupiny bodů, dvě děti (4,9 %) u napodobení psané věty a jedno z dětí (2,4 %) za kresbu mužské postavy. Děti nejméně získávaly 1 bod. Pouze dvě (4,9 %) z dětí získalo 1 bod u napodobení psané věty a u napodobení skupiny bodů.

Děti ve věku 6 let

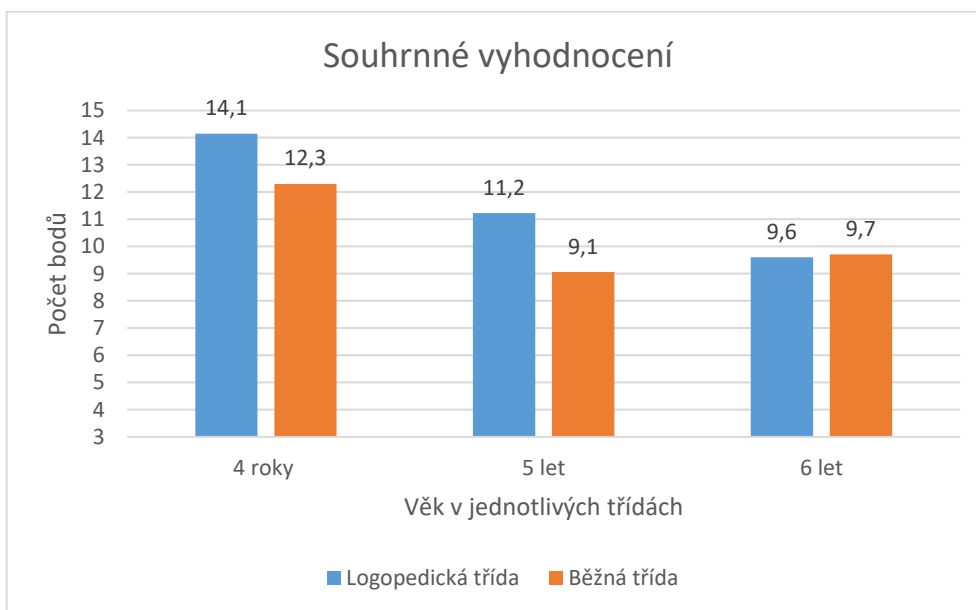
Tab. 15. Znárodnění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u šestiletých dětí

Šestileté děti	Kresba mužské postavy	Napodobení věty „Eva je tu“	Překreslení skupiny bodů
5 bodů	0	1	0
4 body	3	2	3
3 body	5	4	3
2 body	2	3	2
1 bod	1	1	3

Největšího počtu bodů, tj. 5, dosáhlo jedno z dětí (2,4 %), a to u napodobení psané věty. Tři děti, to činí 7,3 %, získaly 4 body u kresby mužské postavy a u napodobení skupiny bodů. Stejný počet bodů, tedy 4, získaly také dvě děti (4,9 %) u napodobení psané věty. Nejvíce šestileté děti v logopedické třídě dostávaly 3 body (viz tabulka č. 15), přičemž je získalo 12 dětí. Pět dětí (12,2 %) tyto body získalo u kresby mužské postavy, čtyři děti (9,8 %) za napodobení psané věty a tři děti (7,3 %) za kresbu mužské postavy. Ve všech úkolech dosáhly také děti 2 bodů. Tři děti (7,3 %) jich dosáhly u napodobení psané věty, dvě děti (4,9 %) u kresby mužské postavy a překreslení skupiny bodů. Nejmenší počet bodů získaly děti taktéž ve všech částech testu. Tři děti (7,3 %) jich dosáhly u překreslení skupiny bodů, a další dvě cvičení zvládlo vždy jedno z dětí, což činí 2,4 %.

Souhrnné vyhodnocení Jiráskova testu dle věku dětí

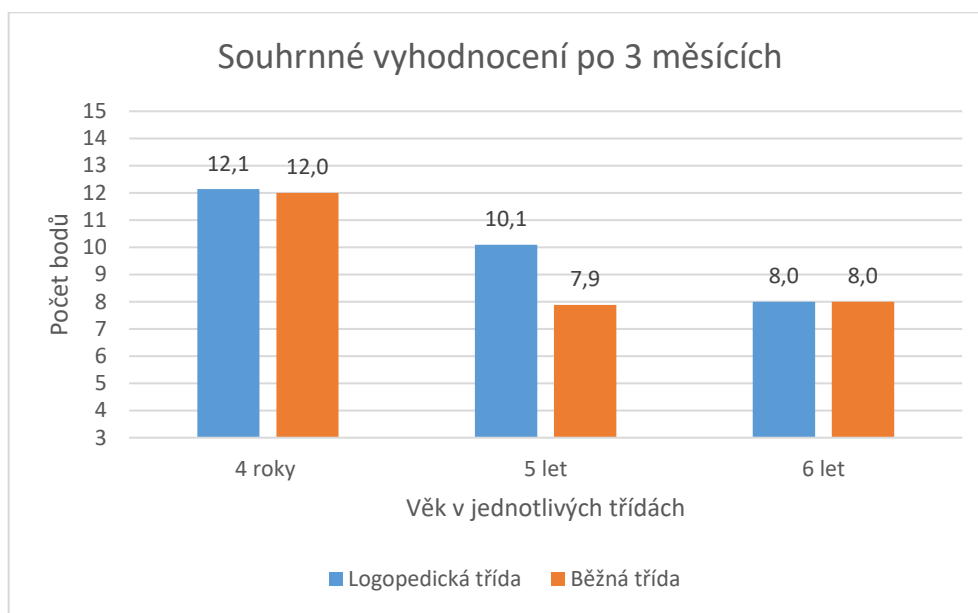
I. výzkumné šetření

Graf 13. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu

V souhrnném vyhodnocení Jiráskova testu dle věku dětí největšího počtu bodů dosáhly čtyřleté děti z logopedické třídy, které získaly v průměru 14,1 bodu. Což značí, že spadají do skupiny „podprůměr“ a nejsou ještě dostatečně připraveny na vstup do základní školy. V běžné třídě čtyřleté děti dosáhly v průměru 12,3 bodu. Stejně jako u logopedické třídy spadají do kategorie „podprůměrní“, do které patří také pětileté děti z logopedických tříd dosahující průměrně 11,2 bodu (viz graf č. 13). Hodnocení „průměr“ dosáhly pětileté děti z běžné třídy, které získaly 9,1 bodu, což se stalo nejlepším hodnocením ze všech věkových kategorií. Děti ve věku šesti let menšího počtu bodů (9,6) dosáhly v logopedické třídě. Běžné třídy byly horší pouze o 0,1 bodu, to znamená, že získaly v celkovém hodnocení 9,7 bodu.

II. výzkumné šetření

Graf 14. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu po 3 měsících

Při druhém výzkumném šetření dosáhly nejvíce bodů v celkovém vyhodnocení čtyřleté děti. V logopedických třídách děti získaly v průměru 12,1 bodu. Můžeme tedy vidět, že se děti zlepšily v průměru o 2 body, ale i přesto spadají do skupiny „podprůměr“. U dětí z běžné třídy došlo taktéž k pokroku, avšak pouze o 0,3 bodu, což je i přesto řadí do skupiny „podprůměrných“. U tohoto výzkumného šetření nejlépe dopadly pětileté děti z běžné třídy, které získaly v průměru 7,9 bodu, což znázorňuje mimo jiné graf č. 14. I zde došlo k pokroku, a to v průměru o 3,3 bodu. Děti ve věku 5 let z logopedických tříd získaly v průměru 10,1 bodu, i zde můžeme vidět zlepšení o 1 bod. Pětileté děti z obou tříd tedy řadíme, dle Jiráskova testu do kategorie „průměr“. Šestileté děti z logopedických i běžných tříd získaly shodně 8 bodů. U logopedických tříd došlo ke zlepšení o 1,6 bodu a u běžných tříd o 1,7 bodu. Děti i přesto spadají stejně jako u předchozího testu do skupiny „průměr“.

5.7 Závěry z výzkumného šetření

Kromě grafomotoriky jsme se v praktické části také zabývali některými faktory, které jsou důležité pro její rozvoj.

U překreslení skupiny teček zjišťujeme mimo grafomotoriku i zrakově pohybovou koordinaci dítěte, ale také jeho přesnost. Nejmenšího počtu bodů v tomto cvičení dosáhly pětileté děti z běžných tříd, které získaly v průměru 2,5 bodu. Šestileté děti z logopedických tříd dosáhly v průměru 3 bodů, což znamená, že dopadly nejlépe ze všech věkových kategorií z logopedických tříd. Největší počet bodů získaly čtyřleté děti, jak z logopedických, tak i běžných tříd. Děti v běžné třídě dosáhly v průměru 3,4 bodů, avšak hůře na tom dopadly děti z logopedických tříd, které dostaly v průměru 4,6 bodu. I po třech měsících z výsledků vyplývá, že čtyřleté děti dosáhly nejvyššího počtu bodů, a to v logopedických třídách až 3,6 bodu a v běžných třídách v průměru 3,2 body. V logopedické třídě nejméně bodů získaly šestileté děti, a to v průměru 2,5 bodu, avšak nejlépe dopadly pětileté děti z běžných tříd mateřských škol.

Při napodobení psací věty jsme kromě grafomotoriky také sledovali soustředěnost dětí. Nejlépe při tomto úkolu dopadly šestileté děti z logopedických tříd, které získaly v průměru 3,3 body. V běžné třídě nejmenšího počtu bodů, tj. 3,4 body, dosáhly pětileté děti. Nejvíce bodů naopak získaly čtyřleté děti, jak z logopedických, tak i běžných tříd. Po třech měsících při tomto cvičení nejlépe dopadly šestileté děti, jak z běžných, tak i z logopedických tříd. Děti z běžných tříd dosáhly v průměru 2,5 bodu a v logopedických třídách 2,9 bodu. Největšího počtu bodů dosáhly taktéž čtyřleté děti z obou tříd mateřských škol.

U úkolu, při kterém měly děti nakreslit mužskou postavu, jsme zjišťovali mimo grafomotoriku také úroveň laterality. Z výsledků výzkumného šetření vyplývá, že nejlépe na tom byly děti ve věku 5 let z běžné třídy mateřské školy. Děti získaly v průměru 3,2 bodu. Co se týče logopedických tříd, nejlépe zde dopadly děti ve věku 6 let, které dosáhly v průměru 3,4 bodu. Naopak nejhůře na tom byly čtyřleté děti, jak z běžných (4,3 bodu), tak i z logopedických tříd (4,7 bodu) mateřských škol. I po testu, který jsme po 3 měsících opakovali, na tom největšího počtu bodů dosáhly čtyřleté děti z běžných (4,2 bodu), ale i z logopedických tříd (4 body). Na rozdíl od předešlého testu na tom nejlépe dopadly šestileté děti z logopedických tříd, kdy v průměru dosáhly 2,9 bodů. V běžných třídách nejméně bodů (3) získaly šestileté děti.

Dále bylo zjištěno, že při prvním testu byly na tom nejlépe dívky z běžných tříd, které získaly v průměru 3,5 bod. Dívky z logopedických tříd dosáhly v průměru 3,6 bodu. Chlapci z běžných dosáhly v průměru 3,7 bodů a z logopedických tříd získali v průměru 4,1 bodu. Při druhém pokusu nejlépe dopadly taktéž dívky, jak z logopedických, tak i z běžných tříd, kdy shodně dosáhly v průměru 3 bodů. U mužského pohlaví lépe dopadli chlapci z běžných tříd, kteří dosáhli v průměru 3,5 bodu. V běžné třídě chlapci získali 3,9 bodu.

Výzkumná otázka:

Jaká je úroveň grafomotoriky u dětí předškolního věku v logopedické třídě a jaká v běžné třídě MŠ?

Na základě Jiráskova testu se ukázalo, že úroveň grafomotoriky u dětí předškolního věku v logopedické třídě je na nižší úrovni než grafomotorika u předškolních dětí ve třídě běžné. Tato odchylka však není tak významná. Grafomotorika u dětí v logopedické třídě je u obou testů v průměru na úrovni 10,6 bodů. U dětí v běžné třídě je grafomotorika na úrovni 9,2 bodů. Výsledky Jiráskova testu u 5 letých a 6 letých dětí dokazují, že jejich grafomotorika je průměrná jako u dětí v jejich věkové kategorii. Děti ve věku 4 let však spadají do kategorie „podprůměr“, což je však pochopitelné, jelikož se jejich grafomotorika ještě nevyvinula tak, jako u pětiletých a šestiletých dětí.

Jaká je úroveň grafomotoriky u dívek a u chlapců?

Úroveň grafomotoriky u předškolních chlapců je na nižší úrovni než u předškolních dívek. Rozdíl však není tolik významný. Dívky dosáhly u obou testů v průměru 10 bodů a chlapci 10,8 bodů. Podle bodového ohodnocení Jiráskova testu chlapci i dívky spadají do kategorie „průměr“.

Jaký je vývoj grafomotoriky u dětí po třech měsících?

Prostřednictvím výsledků Jiráskova testu z 1. a 2. výzkumného šetření bylo dokázáno, že grafomotorika při 2. výzkumné šetření byla na vyšší úrovni než při 1. výzkumném šetření. Děti z logopedických tříd se zlepšily v průměru o 1,5 bodu a děti z běžných tříd o 1,2 bodu. Tyto výsledky nás nepřekvapily z důvodu, že děti při 2. výzkumném šetření, již test znaly a věděly, co se od nich očekává.

Vzhledem k malému počtu respondentů nemůžeme vyvodit odpovídající objektivní závěry a zobecnit dané výsledky na celou populaci České republiky. Přesto pro nás mohou být výsledky jistým ukazatelem úrovně grafomotoriky u dětí předškolního věku.

5.8 Doporučení pro praxi

Chceme-li dětem vytvořit co nejlepší podmínky pro jejich rozvoj a správný vývoj, musíme nejprve dobře poznat jejich potřeby. Je vhodné odhalit jejich silné ale i slabé stránky a umět s nimi účelně pracovat. K tomuto účelu můžeme využít různé diagnostické materiály, testy a pomůcky, které budou dítě rozvíjet ve všech jeho oblastech, ne pouze v jedné z nich. Jelikož, jak už bylo zmíněno, všechny oblasti jsou navzájem propojeny a jedna bez druhé nemůže správně fungovat. V případě, že se objeví problém v některé z oblastí, doporučujeme se na ni zaměřit a správně ji rozvíjet. Propojovali bychom navzájem, jak individuální, tak i skupinovou práci, jelikož se děti mohou navzájem obohacovat, pomáhat si, podporovat se a učit se od sebe. Můžeme dětem sestavit individuální plán, který by bylo možné průběžně dětem doplňovat, dle jejich momentálních potřeb. S tímto plánem seznámíme i zákonné zástupce dítěte a následně je zapojíme do výchovně vzdělávacího procesu. Budeme se snažit, co nejvíce komunikovat se zákonnými zástupci, aby u dítěte docházelo k vhodnému a efektivnímu rozvoji. Na rozvíjení dítěte využíváme převážně hravou formu. Co se týče grafomotoriky, zaměřili bychom se převážně na správné pracovní návyky u psaní a kreslení. Podporovali bychom zájem dětí o činnosti, které jsou spojené s grafomotorikou.

ZÁVĚR

V teoretické části bakalářské práce *Úroveň grafomotoriky u dětí předškolního věku* jsme se zabývali charakteristickými rysy dítěte předškolního věku, konkrétně jejich tělesným, psychickým a sociálním vývojem, znaky školní zralosti a její diagnostikou. Nedílnou součástí bylo charakterizovat grafomotoriku, popsat její vývoj napříč dětskými vývojovými etapami až do zahájení školní docházky. Dále popisujeme vhodné hygienické návyky, které jsou důležité pro rozvoj správného psaní či kreslení a uvádíme nedostatky v oblasti grafomotoriky, které mohou způsobit obtíže při každodenních činnostech.

V praktické části bylo našim cílem zjistit úroveň grafomotoriky u dětí předškolního věku v konkrétních mateřských školách ve Zlínském kraji. Pro výzkumné šetření jsme zvolili metodu testování prostřednictvím Jiráskova testu. Reprezentativním vzorkem pro nás bylo 78 respondentů. Součástí byly záměrně děti ve věku 4, 5 a 6 let, které spadají do věkové kategorie předškolního věku dětí. Na základě obsahové analýzy těchto testů jsme dospěli k závěru, že úroveň grafomotoriky u předškolních dětí je vyhovující, neboť bodové ohodnocení odpovídá Jiráskově kategorii „průměr“ (7 – 11 bodů). Součástí výzkumu bylo také porovnat úroveň grafomotoriky u dětí v běžných třídách a logopedických třídách mateřské školy. Při tomto výzkumném šetření dopadly lépe děti z běžné třídy. Dále jsme zjišťovali, zda se liší úroveň grafomotoriky u chlapců a u dívek. Zde jsme dospěli k závěru, že výsledky dívek jsou nepatrně na lepší úrovni než výsledky u chlapců. Poté jsme se zaměřili na srovnání výsledků úrovně grafomotoriky dětí při 1. a 2. výzkumném šetření, které probíhalo v rozpětí tří měsíců. Výsledky dopadly přesně podle očekávání, kdy 2. výzkumné šetření bylo úspěšnější než 1. výzkumné šetření. Výsledky jsme následně zpracovali a interpretovali prostřednictvím grafů a tabulek.

Grafomotoriku považuji za jednu ze základních ukazatelů, které jsou u dětí sledovány při vstupu na první stupeň základní školy. Z tohoto důvodu je důležité ji analyzovat a vhodně rozvíjet již u dětí předškolního věku. Není nad to, když dítě navštěvující mateřskou školu má v péči učitelka, která zná správné hygienické návyky pro rozvoj grafomotoriky a dále vhodně užívá jejich prvků ve správném sledu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Brno: Computer Press, 2007. Dětská naučná edice. ISBN 978-80-251-1829-0.
- [2] BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost: Co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2569-4.
- [3] BERK, Laura E. a Adena Beth MEYERS. *Infants, children, and adolescents*. Eighth edition. Boston: Pearson, 2016. Always learning. ISBN 978-0-13-393673-5.
- [4] BUDÍKOVÁ, Jaroslava, Pavla KUNCOVÁ a Patricie KRUŠINOVÁ. *Je vaše dítě připraveno do první třídy?: [co potřebuje budoucí prvňáček umět a znát]*. Brno: Computer Press, 2004. Rozvoj osobnosti (Computer Press). ISBN 80-7226-637-3.
- [5] DOLEŽALOVÁ, Jana. *Rozvoj grafomotoriky v projektech*. Praha: Portál, s.r.o., 2010. ISBN 978-80-7367-693-3.
- [6] HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0.
- [7] JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. *Je naše dítě zralé na vstup do školy?* Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4750-7.
- [8] KLINDOVÁ, Ľuboslava, Eva BRONIŠOVÁ a Karol KOLLÁRIK. *Pedagogická psychológia: učebnica pre 4. ročník pedagogických škôl pre vzdelanie učiteliek materských škôl*. 2. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1973.
- [9] KUTÁLKOVÁ, Dana. *Jak připravit dítě do 1. třídy*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4856-6.
- [10] KUTÁLKOVÁ, Dana. *První třídou bez problémů: jak si usnadnit výuku čtení, psaní a počítání*. Praha: Makropulos, 2000. ISBN 80-86003-36-1.
- [11] LIPNICKÁ, Milena. *Rozvoj grafomotoriky a podpora psaní: Preventivní program, který pomáhá předcházet vzniku dysgrafie*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-244-7.
- [12] LOOSEOVÁ, Antje C., Nicole PIEKERTOVIČOVÁ a Gudrun DIENEROVÁ. *Grafomotorika pro děti předškolního věku*. Praha: Portál, s.r.o., 2001. ISBN 80-7178-540-7.
- [13] MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa: základní duševní potřeby dítěte: dítě a lidský svět*. Praha: Grada, 2005. Pro rodiče. ISBN 80-247-0870-1.

- [14] MLČÁKOVÁ, Renata. *Grafomotorika a počáteční psaní*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2630-4.
- [15] OTEVŘELOVÁ, Hana. *Školní zralost a připravenost*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1092-4.
- [16] PIPEKOVÁ, Jarmila, ed. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., rozš. a prepr. vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-198-0.
- [17] PLHÁKOVÁ, Alena. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2003, 472 s. ISBN 80-200-1086-6.
- [18] PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 2. rozš. A přeprac. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-252-1.
- [19] ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009, 300 s. ISBN 978-80-7367-560-8.
- [20] ŠMELOVÁ, Eva, Alena PETROVÁ a Eva SOURALOVÁ. *Připravenost dětí k zahájení povinné školní docházky v kontextu současného kurikula*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3345-5.
- [21] TOMÁŠKOVÁ, Iva. *Rozvíjíme předčtenářskou gramotnost v mateřské škole*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0790-0.
- [22] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
- [23] VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3.
- [24] VAŠAŠOVÁ, Zlata. *Člověk v společnosti*. 1. část, Člověk v edukačném prostředí: monografie. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2007, 162 s. Eruditio mores futurum. ISBN 978-80-8083-423-4.
- [25] ZÄHME, Volker a Felicitas ZIERK. *Co by děti měly znát: odhalování dětských světů, rodičovské omyly, co o svých dětech možná nevíte*. Čestlice: Rebo, 2005. Příručka moderního člověka. ISBN 80-7234-420-X.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

%	Procento
Apod.	A podobně
CNS	Cévní nervová soustava
č.	Číslo
MŠ	Mateřská škola
tj.	To jest
tzv.	Takzvaně

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu u dětí ve věku 4 let.....	29
Graf 2. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu u dětí ve věku 5 let.....	30
Graf 3. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu u dětí ve věku 6 let.....	32
Graf 4. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu u dětí ve věku 4 let po 3 měsících	34
Graf 5. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu u dětí ve věku 5 let po 3 měsících	35
Graf 6. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu u dětí ve věku 6 let po 3 měsících	37
Graf 7. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu u chlapců a dívek	39
Graf 8. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu u chlapců a dívek	40
Graf 9. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu u chlapců a dívek po 3 měsících	42
Graf 10. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu u chlapců a dívek po 3 měsících	43
Graf 11. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu	45
Graf 12. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu po 3 měsících	46
Graf 13. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu	58
Graf 14. Grafické znázornění úspěšnosti Jiráskova testu po 3 měsících	59

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Výzkumný vzorek v logopedických třídách MŠ	28
Tab. 2. Výzkumný vzorek v běžných třídách MŠ	28
Tab. 3. Výsledky Jiráskova testu	49
Tab. 4. Znázornění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u čtyřletých dětí	49
Tab. 5. Znázornění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u pětiletých dětí	50
Tab. 6. Znázornění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u šestiletých dětí	51
Tab. 7. Znázornění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u čtyřletých dětí	52
Tab. 8. Znázornění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u pětiletých dětí	52
Tab. 9. Znázornění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u šestiletých dětí	53
Tab. 10. Znázornění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u čtyřletých dětí	54
Tab. 11. Znázornění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u pětiletých dětí	54
Tab. 12. Znázornění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u šestiletých dětí	55
Tab. 13. Znázornění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u čtyřletých dětí	56
Tab. 14. Znázornění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u pětiletých dětí	56
Tab. 15. Znázornění získaných bodů v jednotlivých kategoriích u šestiletých dětí	57

SEZNAM PŘÍLOH

- P I: Úvodní strana Jiráskova testu – Běžné třídy
- P II: Úvodní strana Jiráskova testu – Logopedické třídy
- P III: Jiráskův test
- P IV: Vyhodnocení Jiráskova testu
- P V: Vybrané ukázky Jiráskova testu od dětí
- P VI: Informovaný souhlas zákonného zástupce

**PŘÍLOHA P I: ÚVODNÍ STRANA JIRÁSKOVA TESTU – BĚŽNÁ
TRÍDA**

JIRÁSKŮV TEST

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:
VĚK:
DATUM VYŠETŘENÍ:
MATEŘSKÁ ŠKOLA:

**PŘÍLOHA P II: ÚVODNÍ STRANA JIRÁSKOVA
TESTU - LOGOPEDICKÁ TŘÍDA**

JIRÁSKŮV TEST

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:
VĚK:
DATA VYŠETŘENÍ:
MATEŘSKÁ ŠKOLA:
NARUŠENÁ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOST:

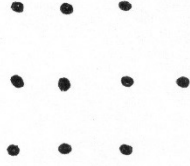
PŘÍLOHA P III: JIRÁSKŮV TEST

Úkol č. 1 – Kresba mužské postavy

Úkol č. 2 – Nápodoba psacího písma

Eva je du

Úkol č. 3 – Obkreslení skupiny teček

PŘÍLOHA P IV: VYHODNOCENÍ JIRÁSKOVA TESTU

Orientační grafický test školní zralosti

(modifikace podle Jiráska)

Test je tvořen třemi úlohami :

- a) kresba lidské postavy;
- b) napodobení psacího písma;
- c) obkreslení deseti teček.

Všechny tři úkoly orientačního grafického testu školní zralosti zjišťují vyspělost jemné motoriky a schopnost vizuo-motorické koordinace.

Ve výkladu věkových zvláštností v kresbách dětí, se vychází z koncepce kresebního vývoje, podle které je úzký vztah mezi globalizací ve výtvarném projevu a integrací v psychické činnosti.

Úlohy "napodobení psacího písma" a "obkreslení skupiny deseti teček" reprezentují v testu úkol v pravém slova smyslu. Dítě v nich musí vyvinout úsilí, přimět se vůli ke splnění instrukce. V dokonalosti napodobení předlohy, (písma a seskupení teček), se projeví schopnost vizuo-motorické koordinace a analyticko-syntetického myšlení. Jednotlivé úkoly se svými nároky vzájemně doplňují a dohromady postihují komplex schopností a vlastností, které tvoří základ předpokladů pro úspěšné započítání školní docházky.

Provedení všech tří úkolů trvá přibližně 15 až 20 minut. Děti je možno vyšetřovat ve skupinách po pěti až deseti. Orientační posuzování psychické složky školní zralosti je rychlé a pro běžnou praxi v dětském středisku dobře časově únosné.

Návod k užívání testu

Podle uvedené předlohy dejte dětem nakreslit člověka, větu a skupinu bodů. Nic dále nevysvětľujte, zejména nepomáhejte, neupozorňujte na chyby a nedostatky ("Chybí tam nos" nebo "Těch puntíků máš nějak málo"). Pouze je dovoleno pobídnout, když dítě váhá nebo se stydí. Lze ho povzbudit, např. "Vidíš, jak jsi hezky začal. Tak kreslí dál!". Pokud je dětí v místnosti více, je nutno dohlédnout, aby si vzájemně nenahlížely do práce.

Výkony v testu posuzujeme stupnicí 1 - 5 (1 = nejlepší výkon), podle těchto kritérií:

Kresba mužské postavy (obr.1.):

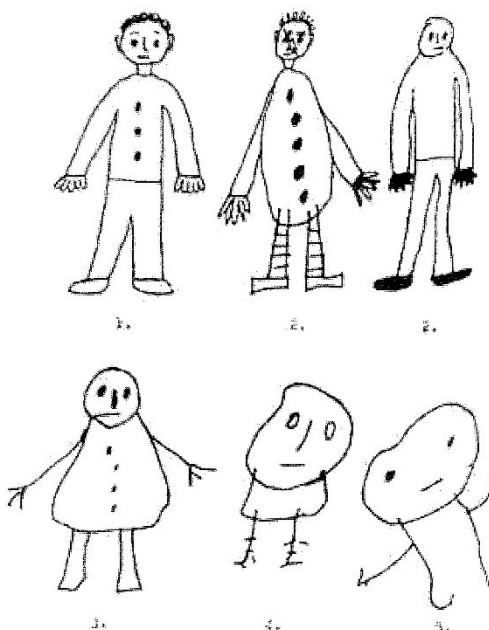
1 = Nakreslená postava musí mít hlavu, trup a končetiny. Hlava je s trupem spojena krkem a není větší než trup. Na hlavě jsou vlasy (případně pod čepicí nebo pod kloboukem) a uši, v obličejí oči, nos a ústa. Paže jsou zakončeny pětiprstou rukou, nohy jsou dole zahnuté. Vyjádření mužského oblečení. Nutným požadavkem je syntetický způsob zobrazení.

2 = Splnění těchto požadavků jako na jedničku kromě syntetického způsobu zobrazení. Tři chybějící části, (krk, vlasy, jeden prst ruky, ne však část obličeje), mohou být prominuty, jsou-li vyváženy syntetickým způsobem zobrazení.

3 = Kresba musí mít hlavu, trup a končetiny. Paže nebo nohy jsou kresleny dvojčarou. Tolerujeme vynechání krku, uší, vlasů, oděvu, prstů a chodidel.

4 = Primitivní kresba s trupem. Končetiny, (stačí jen jeden pár), jsou vyjádřeny jednou čarou.

5 = Chybí jasně zobrazený trup, ("hlavonožec" nebo "překonávání hlavonožce"), nebo oba páry končetin.

Napodobení věty "Eva je tu" (obr.2.):

1 = Zcela dobře čitelné napodobení napsané předlohy. Písmena nejsou dvakrát větší než v předloze. Začáteční písmeno "E" má výrazně patrnou výšku velkého písmene. Písmena jsou dokonale spojena ve tři slova. Nesmí chybět tečka nad "j". Opsaná věta se od vodorovné linie neodchyluje o více než o 30°.

2 = Ještě čitelné napodobení napsané věty. Na velikosti písmen ani na dodržení vodorovné linie nezáleží.

3 = Je patrné členění alespoň na dvě části. Lze rozpoznat alespoň 4 písmena předlohy.

4 = S předlohou jsou si podobná alespoň 2 písmena. Celek ještě tvoří řádku "písmena".

5 = Čmárání.

Eva je tu.
eva je tu
eva je tu
eva je tu
eva je tu

Obkreslení skupiny bodů (obr.3.):

1 = Téměř dokonalé napodobení předlohy. Tolerujeme jen velmi malé vychýlení jednoho bodu z řádky nebo sloupce. Zmenšení obrazce je přípustné, zvětšení nesmí být o více než o polovinu. Obrazec musí být rovnoběžný s předlohou.

2 = Počet i sestavení bodů musí odpovídat předloze. Lze prominout vychýlení až tří teček o půl šířky mezery mezi řádky nebo sloupci.

3 = Celek se svým obrysem podobá předloze. Výškou a šířkou ji nepřevyšuje více než dvakrát. Teček nemusí být 10, ale nesmí jich být více než 20 a méně než 7. Toleruje se jakékoli pootočení - i o 180°.

4 = Obrazec se svým obrysem již nepodobá předloze, skládá se ale ještě z teček. Na jejich počtu a na velikosti obrazce nezáleží. Jiné tvary (čáry) nejsou přípustné.

5 = Čmárání.

Hodnocení dosažených bodů

Celkový výsledek v testu tvoří součet známek v jednotlivých úlohách, t.j. hodnoty **od 3** (3 jedničky), **do 15** (3 pětky).

Výsledek :

3 až 6 představuje nadprůměr a zároveň vysokou pravděpodobnost úspěchu ve škole;

7 až 11 je výsledek průměrný;

12 až 15 je výsledek podprůměrný, v tomto případě je nutné test po třech měsících zopakovat. Pokud zůstává výsledek podprůměrný, je třeba doporučit speciální šetření u praktického dětského lékaře a u psychologa.

PŘÍLOHA P V: VYBRANÉ UKÁZKY JIRÁSKOVA TESTU OD DĚTÍ

Logopedická třída

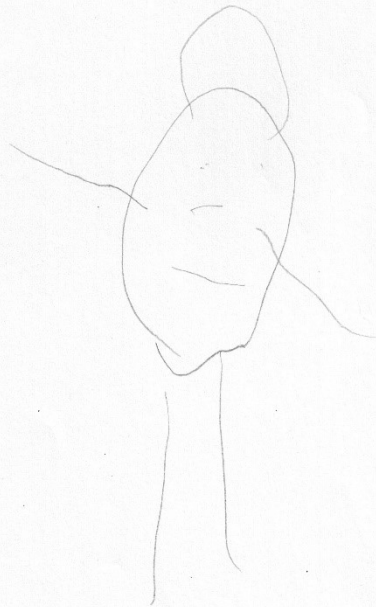
David (4 roky)

JIRÁSKŮV TEST

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:	DAVID K.
VĚK:	4 ROKY
DATUM VYŠETŘENÍ:	9.11.2016, 10.2.2017
MATEŘSKÁ ŠKOLA:	A- LOGOPEDICKÁ TŘÍDA
NARUŠENÁ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOST:	OPOZDĚNÝ VÝVOJ ŘEČI, PODEZŘENÍ NA VÝVOJOVOU DYSFÁZI

I. výzkumné šetření

Úkol č. 1 – Kresba mužské postavy

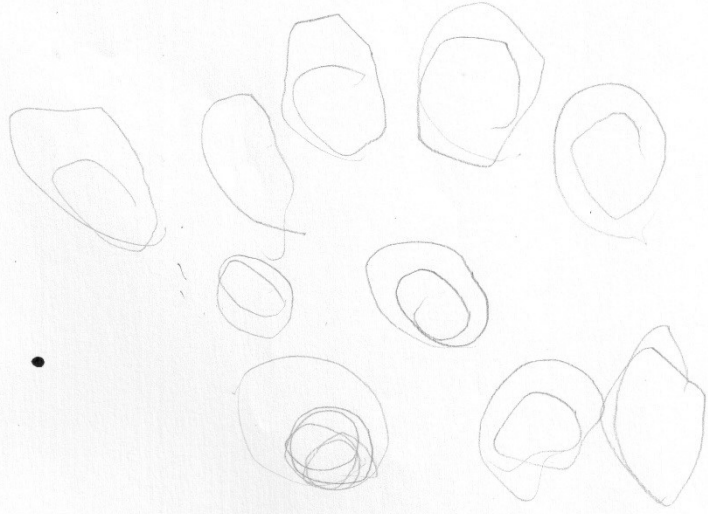
Úkol č. 2 – Nápodoba psacího písma

Eva je du

~~~~~  
~~~~~  
~~~~~

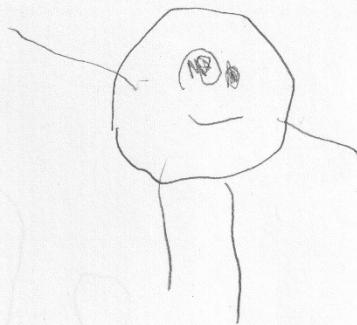
Úkol č. 3 – Obkreslení skupiny teček

• • •
• • •
• • •
•

II. výzkumné šetření

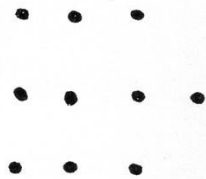
Úkol č. 1 – Kresba mužské postavy

Úkol č. 2 – Nápodoba psacího písma

Eva je du
má
Má

Úkol č. 3 – Obkreslení skupiny teček

Karel (5 let)

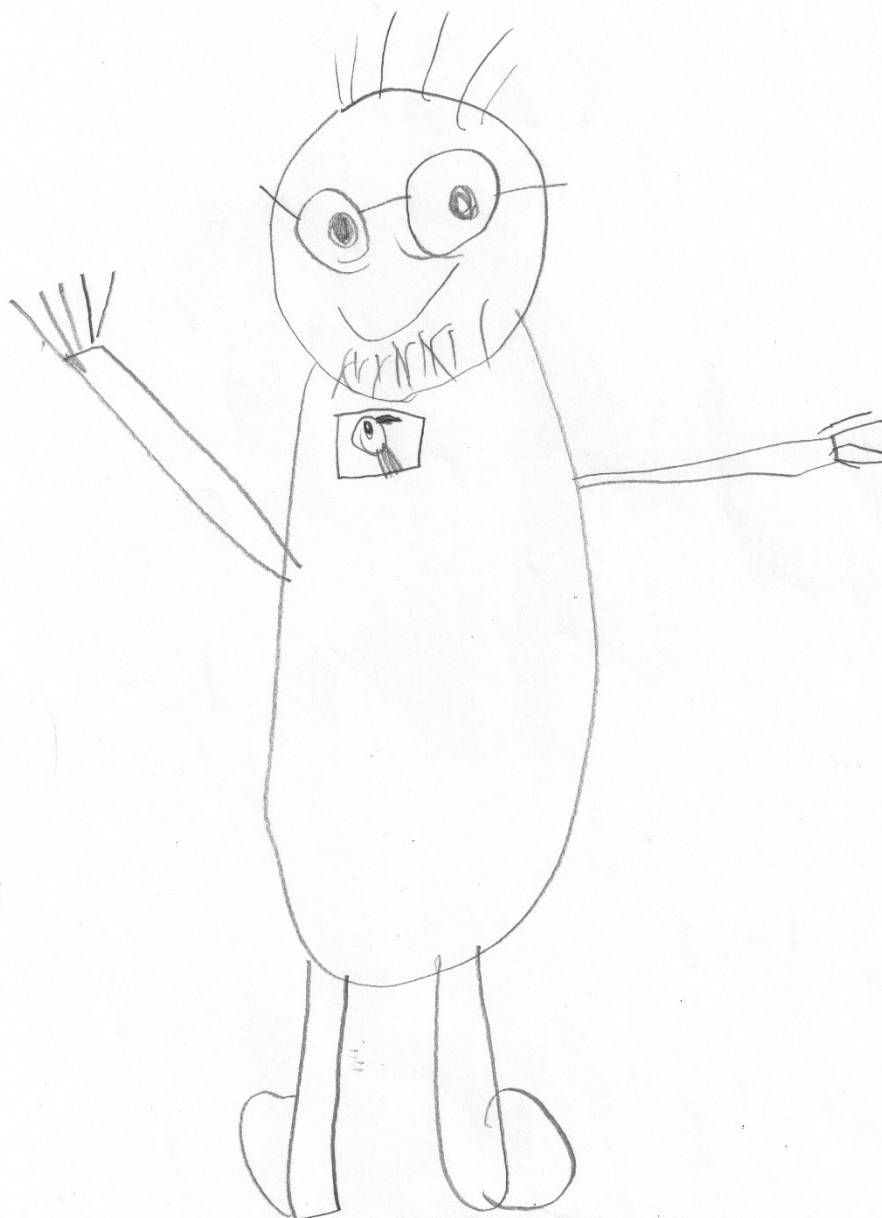
JIRÁSKŮV TEST

JMÉNO A PŘÍJMENÍ: KAREL
VĚK: 5 LET
DATUM VYŠETŘENÍ: 25. 6. 2016, 24. 01. 2017
MATEŘSKÁ ŠKOLA: D-LOGOPEDICKÁ TŘÍDA
NARUŠENÁ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOST: VÝVOJOVÁ DYSFÁZIE

I. výzkumné šetření

Úkol č. 1 – Kresba mužské postavy

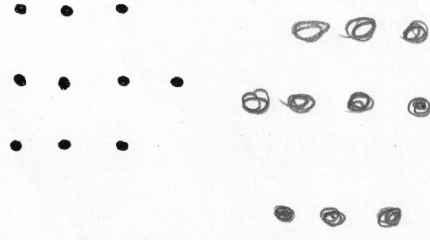

Úkol č. 2 – Nápodoba psacího písma

Eva je du
Drobný / du

Úkol č. 3 – Obkreslení skupiny teček

II. výzkumné šetření

Úkol č. 1 – Kresba mužské postavy

Úkol č. 2 – Nápodoba psacího písma

Evra je du
Slovítko
VW

Úkol č. 3 – Obkreslení skupiny teček

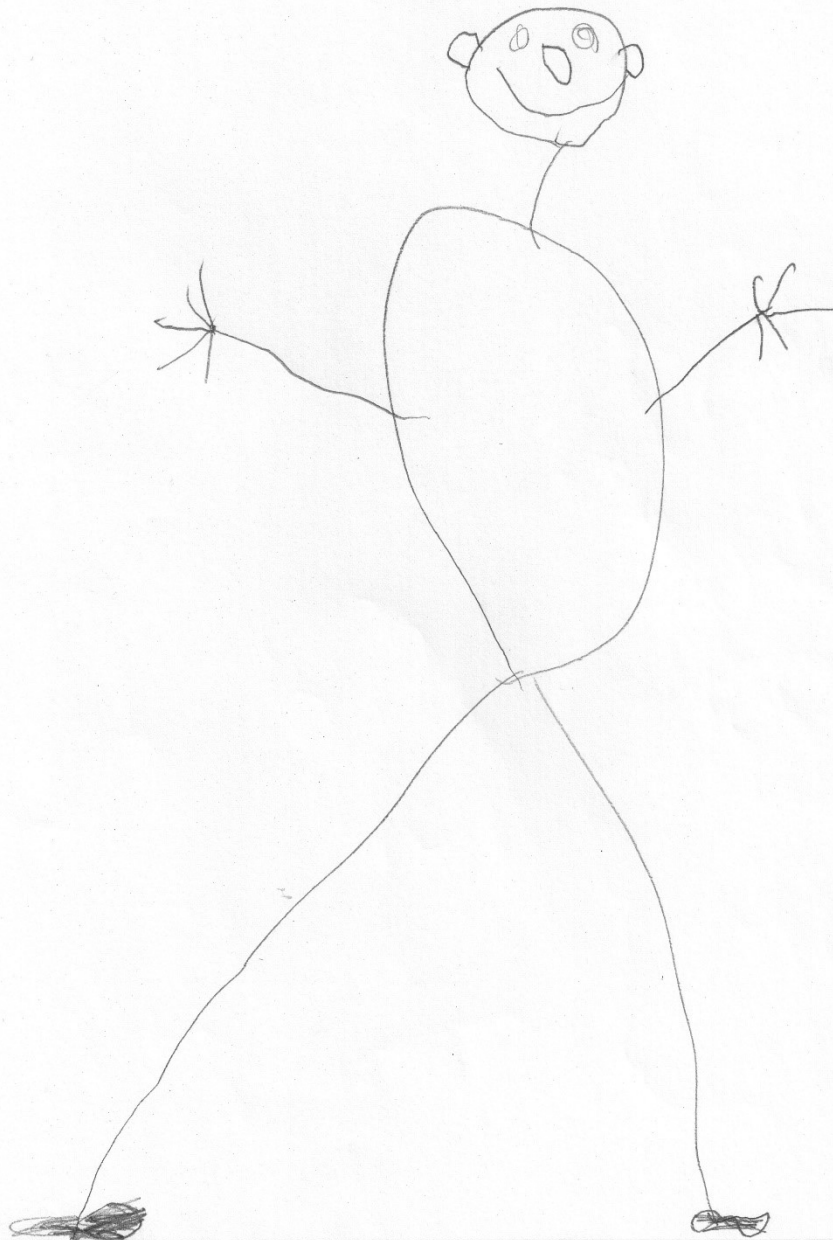
Jakub (6 let)

JIRÁSKŮV TEST

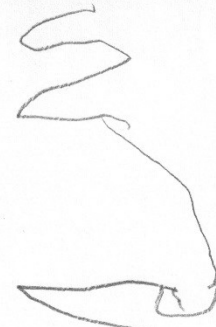
JMÉNO A PŘÍJMENÍ:	JAKUB J.
VĚK:	6LET
DATUM VYŠETŘENÍ:	30.9.2016, 10.1.2017
MATEŘSKÁ ŠKOLA:	C - LOGOPEDICKÁ TŘÍDA
NARUŠENÁ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOST:	MNOHOČETNÁ DYSCALIE

I. výzkumné šetření

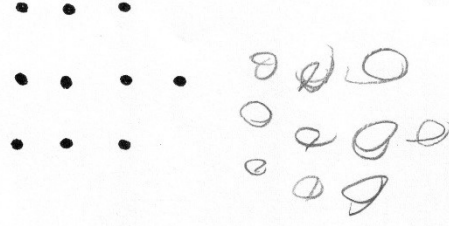
Úkol č. 1 – Kresba mužské postavy

Úkol č. 2 – Nápodoba psacího písma

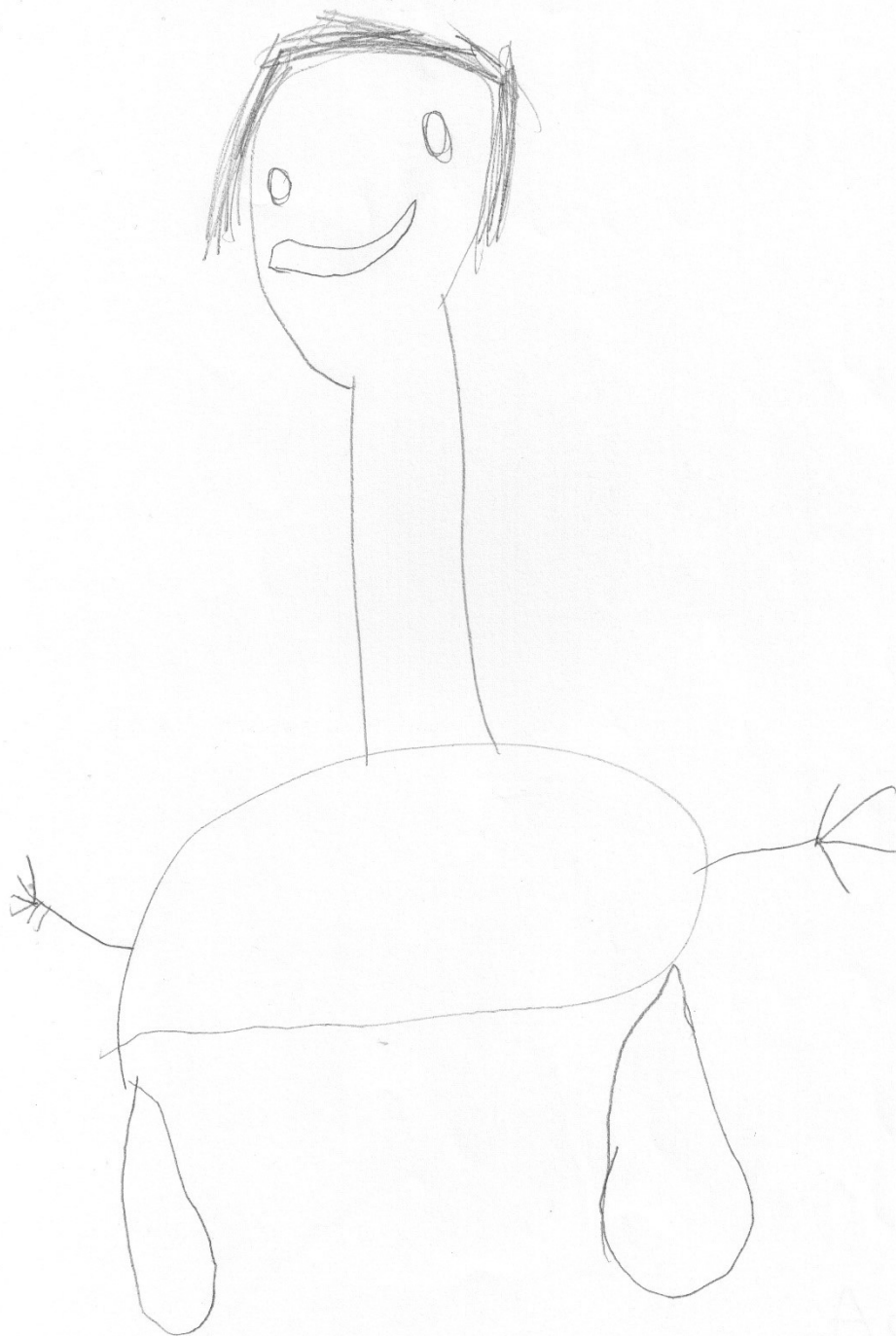
Eva je du

Úkol č. 3 – Obkreslení skupiny teček

II. výzkumné šetření

Úkol č. 1 – Kresba mužské postavy

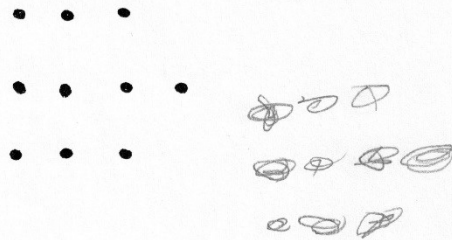

Úkol č. 2 – Nápodoba psacího písma

eva je du
evou je
du

Úkol č. 3 – Obkreslení skupiny teček

Běžné třídy

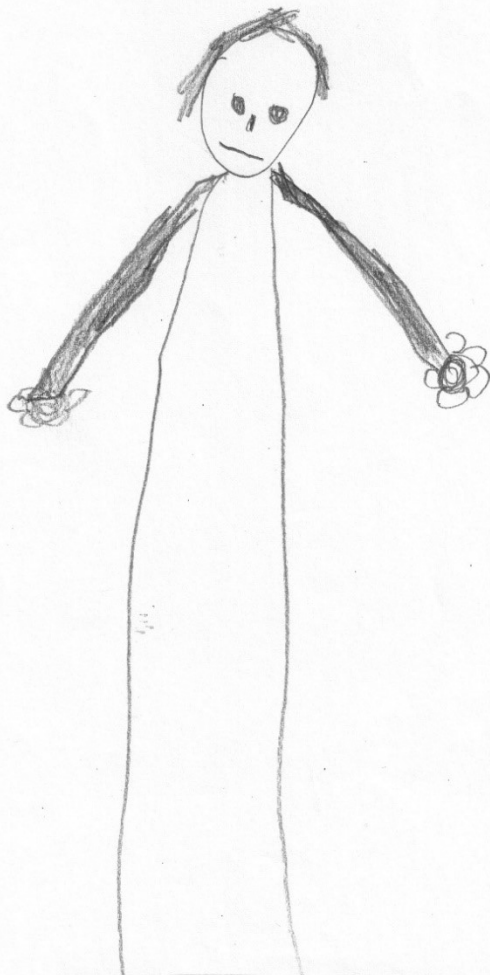
Hynek (4 roky)

JIRÁSKŮV TEST

JMÉNO A PŘÍJMENÍ: HYNEK
VĚK: 4 ROKY
DATUM VYŠETŘENÍ: 18.10.2016, 20.1.2017
MATEŘSKÁ ŠKOLA: 6- BĚŽNÁ TŘÍDA

I. výzkumné šetření

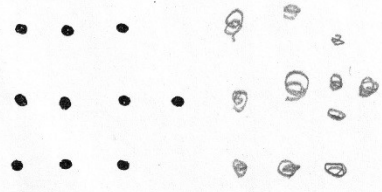
Úkol č. 1 – Kresba mužské postavy

Úkol č. 2 – Nápodoba psacího písma

Eva je du
Anna je du

Úkol č. 3 – Obkreslení skupiny teček

II. výzkumné šetření

Úkol č. 1 – Kresba mužské postavy

Úkol č. 2 – Nápodoba psacího písma

Eva je tu
Děť

Úkol č. 3 – Obkreslení skupiny teček

• • •
• • •
• • •

• • •
• • •
• • •

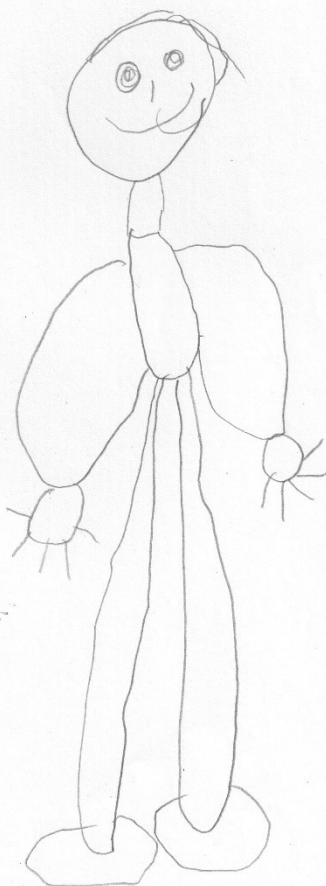
Adéla (5 let)

JIRÁSKŮV TEST

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:	ADELA
VĚK:	5 LET
DATUM VYŠETŘENÍ:	18. 10. 2016, 20. 1. 2017
MATEŘSKÁ ŠKOLA:	6-BĚŽNÁ TŘÍDA

I. výzkumné šetření

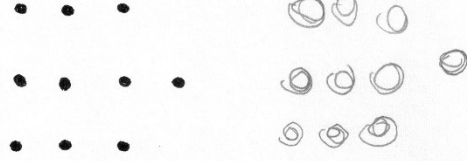
Úkol č. 1 – Kresba mužské postavy

Úkol č. 2 – Nápodoba psacího písma

Eva je du
Eva je du

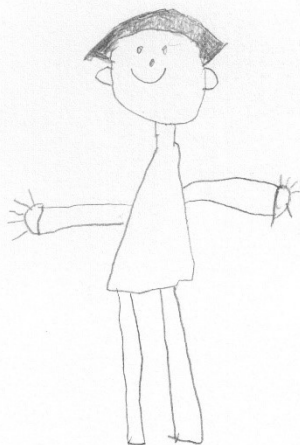
Úkol č. 3 – Obkreslení skupiny teček

II. výzkumné šetření

Úkol č. 1 – Kresba mužské postavy

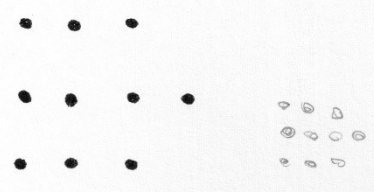

ARBEIT

Úkol č. 2 – Nápodoba psacího písma

Eva je du
Eva je du

Úkol č. 3 – Obkreslení skupiny teček

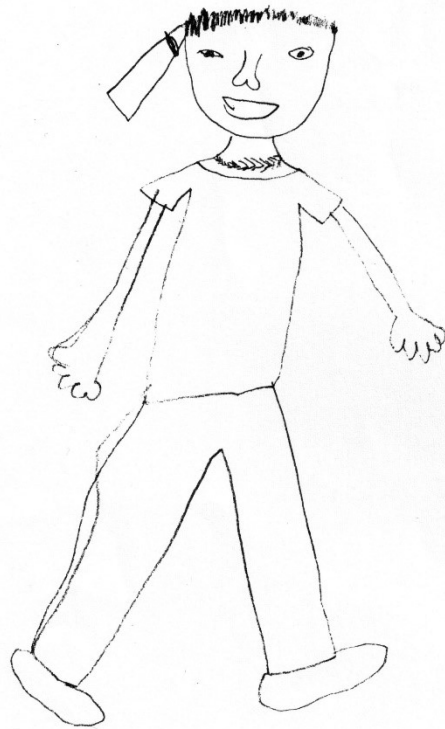
Marta (6 let)

JIRÁSKŮV TEST

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:	MARTA
VĚK:	6 LET
DATUM VYŠETŘENÍ:	3. 10. 2016, 10. 1. 2017
MATEŘSKÁ ŠKOLA:	M - BĚŽNÁ TRÍDA

I. výzkumné šetření

Úkol č. 1 – Kresba mužské postavy

Úkol č. 2 – Nápodoba psacího písma

Eva je du
Eva je du

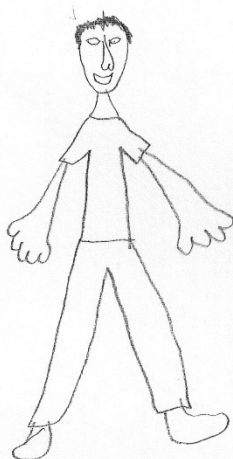
Úkol č. 3 – Obkreslení skupiny teček

• • •
• • •
• • •
•

• • •
• • •
• • •
•

II. výzkumné šetření

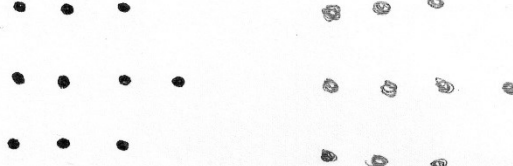
Úkol č. 1 – Kresba mužské postavy

Úkol č. 2 – Nápodoba psacího písma

Eva je du
Eva je du

Úkol č. 3 – Obkreslení skupiny teček

PŘÍLOHA P VI: INFORMOVANÝ SOUHLAS ZÁKONNÉHO ZÁSTUPCE

Dobrý den,

jsem studentka 3. ročníku na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Studuji obor Učitelství pro mateřské školy. Touto cestou bych Vás ráda požádala o souhlas se zapojením Vašeho dítěte do mého výzkumného projektu, který by mi pomohl k mé bakalářské práci s tématem: "Grafomotorika u dětí předškolního věku". Děti by měly hravou formou za úkol nakreslit lidskou postavu, překreslovat tečky pomocí předlohy a snažit se napodobit psací písmo. Jiráskův test by děti vykonávaly v listopadu a v průběhu ledna. Test by měl trvat přibližně 15–20 minut a bude zcela anonymní. V případě jakýchkoliv dotazů neváhejte a kontaktujte mě na emailu: danavalkova@post.cz

*Souhlasím / Nesouhlasím, aby se moje dítě zúčastnilo testu.

*nehodící se škrkněte

Podpis: .....

Předem děkuji za Vaši odpověď,
s pozdravem
Válková Dana